

Zpracované otázky k ústní zkoušce z předmětu 2PR101 Právo

Fakulta informatiky a statistiky, VŠE v Praze

Jiří Vrba, 2021

L^AT_EX zdrojový kód je dostupný na
<https://github.com/jirkavrba/otazky-pravo-2pr101>
Jakékoliv opravy nebo doplnění jsou velmi vítány (PR)

Obsah

1 Právo

Pojem, objektivní a subjektivní smysl, systém práva	12
1.1 Pojem	12
1.2 Objektivní a subjektivní smysl	12
1.3 Systém práva	12
1.3.1 Právo veřejné a soukromé	12
1.3.2 Právo hmotné a procesní	12
1.3.3 Právo mezinárodní a vnitrostátní	13
1.3.4 Evropské právo	13

2 Prameny práva obecně a v ČR, legislativní proces

14	14
2.1 Typy právní kultury	14
2.2 Obecně o soustavě pramenů práva	14
2.2.1 Precedenty (precedens)	14
2.2.2 Právní obyčej	14
2.2.3 Normativní smlouva	15
2.2.4 Normativní právní akt	15
2.2.5 Dělení normativních právních aktů	15
2.2.6 Rozhodnutí Ústavního soudu	16
2.3 Obecné právní zásady	16
2.4 Prameny práva v ČR	16
2.5 Legislativní proces	16

3 Prameny práva EU, orgány EU

17	17
3.1 Komunitární (primární) právo	17
3.1.1 1951 - Pařížská smlouva	17
3.1.2 1957 - Římské smlouvy	17
3.1.3 1967 - Bruselská smlouva	17
3.1.4 1992 - Maastrichtská smlouva	17
3.1.5 Revize zřizovacích smluv	17
3.2 Unijní (sekundární) právo	18
3.3 Orgány EU	18
3.3.1 Evropská rada	18
3.3.2 Rada EU (Rada ministrů)	18
3.3.3 Evropská komise	18
3.3.4 Evropský parlament	19
3.3.5 Evropský soudní dvůr	19
3.3.6 Evropský účetní dvůr	19
3.3.7 Evropská centrální banka	19

4 Ústavní pořádek ČR, dělba moci

Ústava, Listina základních práv a svobod	20
4.1 Ústava	20
4.2 Listina základních práv a svobod	20
4.2.1 Právo na život	20
4.2.2 Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí	21
4.2.3 Právo na osobní svobody	21

4.2.4	Zákaz nucených prací nebo služeb	21
4.2.5	Právo vlastnické	21
4.2.6	Další práva osobního charakteru	21
4.2.7	Svoboda projevu	21
4.2.8	Svoboda sdružovací	21
4.2.9	Právo shromažďovací	21
4.2.10	Právo petiční	21
4.2.11	Právo volební	21
4.2.12	Práva národnostních a etnických menšin	22
4.2.13	Právo na svobodnou volbu povolání, podnikání a další práva	22
4.2.14	Právo na zabezpečení	22
4.2.15	Ochrana rodiny	22
4.2.16	Právo na vzdělání	22
4.3	Dělba moci	22
4.4	Legislativní proces	23
4.4.1	Poslanecká sněmovna	23
4.4.2	Senát	23
4.4.3	Prezident republiky	23
4.5	Orgány moci zákonodárné	24
4.5.1	Parlament ČR	24
4.5.2	Poslanecká sněmovna	24
4.5.3	Senát	24
4.6	Orgány moci výkonné v ČR	25
4.6.1	Prezident ČR	25
4.6.2	Vláda ČR	26
5	Právní norma	
	Klasická struktura právní normy, druhy právních norem	28
5.1	Právní norma	28
5.2	Struktura právních norem	28
5.2.1	Klasická struktura	28
5.2.2	Bez klasické struktury	28
5.3	Druhy právních norem	28
5.4	Dělení z hlediska jazykového vyjádření dispozice	28
5.5	Platnost a působnost právních norem	29
5.5.1	Platnost právních norem	29
5.5.2	Účinnost právních norem	29
5.5.3	Působnost právních norem	29
6	Právní vztahy	
	Právní poměry - pojem, druhy, předpoklady a prvky	31
6.1	Právní vztahy	31
6.2	Druhy právních vztahů	31
6.2.1	Podle právních odvětví	31
6.2.2	Podle vzájemného postavení subjektů	31
6.3	Předpoklady	31
6.3.1	Právní normy	31
6.3.2	Právní skutečnosti	31
6.4	Prvky právních vztahů	31

7	Právní úkony, právní jednání	32
	Pojem, druhy, náležitosti, relativní neúčinnost	32
7.1	Právní jednání	32
7.2	Druhy právních úkonů	32
7.3	Náležitosti právních jednání	32
7.3.1	Platnost právního jednání	33
7.3.2	Účinnost právního jednání	33
8	Vady právního jednání	34
	Zdánlivost, neplatnost, relativní neúčinnost	34
8.1	Neplatnost právního jednání	34
8.1.1	Absolutní neplatnost	34
8.1.2	Relativní neplatnost	34
8.1.3	Odporovatelnost - relativní neúčinnost	34
8.1.4	Konvalidace	34
8.1.5	Zdánlivé jednání	34
9	Právní události, lhůty a doby v právu, protiprávní stavy, právní domněnky a fikce	35
9.1	Právní události	35
9.1.1	Právní poměr	35
9.2	Lhůta a doba v právu	35
9.2.1	Lhůta	35
9.2.2	Doba	35
9.2.3	Marné uplynutí doby	35
9.2.4	Jiné časové úseky	35
9.2.5	Dělení lhůt	35
9.2.6	Stavění lhůty/doby	36
9.2.7	Přerušování (přetržení) lhůty/doby	36
9.3	Protiprávní stavy	36
9.4	Právní domněnky a fikce	36
9.4.1	Vyvratitelná právní domněnka	36
9.4.2	Nevyvratitelná právní domněnka	36
9.4.3	Právní fikce	36
10	Osoby v právním smyslu	37
	Právní osobnost, svéprávnost, přiznání, omezení	37
10.1	Fyzická osoba	37
10.2	Právní osoba	37
10.3	Osobnost	37
10.3.1	Osobnost fyzických osob	37
10.3.2	Osobnost právnických osob	37
10.4	Svéprávnost	37
10.4.1	Svéprávnost fyzických osob	37
10.4.2	Svéprávnost právnických osob	37

11 Zastoupení	
Pojem, druhy, smluvní zastoupení a plná moc, zákonné zastoupení, opatrovnictví	38
11.1 Zastoupení	38
11.2 Druhy zastoupení	38
11.2.1 Smluvní zastoupení	38
11.2.2 Zákonné zastoupení	38
11.2.3 Zastoupení na základě rozhodnutí soudu	39
12 Právnícké osoby	
pojem, druhy, znaky, vznik, orgány, jednání, spolky, fundace, ústav	40
12.1 Právnícké osoby	40
12.2 Orgány právníckých osob	40
12.2.1 Dělení podle počtu členů	40
12.2.2 Dělení podle činnosti	40
12.3 Druhy právníckých osob	40
12.3.1 Fundace	40
12.3.2 Nadace	40
12.3.3 Korporace	41
12.3.4 Ústav	41
13 Organizace soudní moci v ČR	
postavení ústavního soudu, základy procesního práva, druhy civilního procesu, zásady soudních řízení	42
13.1 Soudnictví v ČR	42
13.2 Organizace moci soudní v ČR	42
13.2.1 Okresní soudy	42
13.2.2 Krajské soudy	42
13.2.3 Vrchní soudy	42
13.2.4 Nejvyšší soud	42
13.3 Speciální soudy	43
13.3.1 Nejvyšší správní soud	43
13.3.2 Ústavní soud	43
13.4 Soudci, přísedící a soudní čekatelé	43
13.4.1 Soudci	43
13.4.2 Přísedící	43
13.4.3 Justiční čekatelé	44
13.5 Základy procesního práva	44
13.6 Druhy civilního procesu, zásady soudních	44
13.6.1 Druhy civilního procesu	44
13.6.2 Zásady soudních řízení	45
14 Právní odpovědnost	
Pojem, předpoklady vzniku, funkce, druhy, právní odpovědnosti.	46
14.1 Předpoklady vzniku právní odpovědnosti	46
14.2 Funkce právní odpovědnosti	46
14.3 Druhy právní odpovědnosti	46
14.4 Základy trestní odpovědnosti	47
14.4.1 Skutková podstata trestného činu	47
14.4.2 Trestní součinnost	47

14.4.3	Tresty	47
14.4.4	Trestné činy	48
14.4.5	Protiprávní jednání (delikt)	48
14.4.6	Újma	48
15	Věci v právním smyslu	49
15.1	Dělení věcí	49
15.1.1	Hmotné a nehmotné věci	49
15.1.2	Movité a nemovité věci	49
15.1.3	Další dělení věcí	49
16	Věcná práva k věci vlastní, vlastnictví, držba	
	vznik, obsah, ochrana, omezení, spoluvlastnictví, SJM	50
16.1	Věcné právo	50
16.1.1	Dělení věcných práv	50
16.1.2	Nabytí vlastnického práva	50
16.1.3	Ochrana vlastnického práva	51
16.1.4	Omezení vlastnického práva - pouze zákonem	51
16.1.5	Zánik vlastnického práva	52
16.1.6	Držba	52
16.1.7	Vydržení	52
16.2	Spoluvlastnictví, společné jmění manželů	52
16.2.1	Reálné spoluvlastnictví	52
16.2.2	Podílové spoluvlastnictví	52
16.2.3	Vznik spoluvlastnictví	52
16.2.4	Obsah spoluvlastnictví	53
16.2.5	Zrušení spoluvlastnictví	53
16.3	Společné jmění manželů	53
16.3.1	Vznik společného jmění manželů	53
16.3.2	Předmět a rozsah společného jmění manželů	53
16.3.3	obsah společného jmění manželů	54
17	Věcná práva k věci cizí, právo stavby,	
	správa cizího majetku	
	reálná břemena a služebnosti, právo zadržovací a zástavní	55
17.1	Věcná práva k věcem cizím	55
17.1.1	Věcná břemena (služebnosti)	55
17.1.1.1	Služebnosti	55
17.1.1.2	Reálná břemena	56
17.2	Správa cizího majetku	56
17.2.1	Povinnosti správce vůči beneficiarovi	57
17.2.2	Skončení správy	57
17.3	Svěřenecký fond	57
17.4	Právo stavby	57
17.5	Právo zástavní	57
17.6	Právo zadržovací	58

18 Podnikatel, podnikání, spotřebitel	
obchodní firma a sídlo podnikatele, závod	59
18.1 Podnikání	59
18.2 Podnikatel	59
18.2.1 Identifikační znaky	59
18.2.2 Spotřebitel	59
18.3 Obchodní firma	59
18.3.1 Sídlo	60
18.3.2 Obchodní závod	60
19 Jednání podnikatele a za podnikatele, zastoupení podnikatele, prokura	61
19.1 Jednání podnikatele - fyzické osoby	61
19.2 Jednání podnikatele - právnické osoby	61
19.3 Přímé nebo nepřímé zastoupení podnikatele	61
19.4 Prokura	61
19.5 Jednání <i>ultra vires</i> - nad rámec, překročení rozsahu zástupčího oprávnění	62
20 Živnostenské podnikání, neživnostenské podnikání	63
20.1 Živnost	63
20.2 Podmínky provozování živnosti	63
20.3 Překážky provozování živnosti	63
20.4 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce	63
20.5 Povinnosti podnikatele při provozování živnosti	64
20.6 Dělení živností	64
20.7 Živnostenské oprávnění	64
20.8 Neživnostenské oprávnění	64
21 Veřejné rejstříky	
význam zápisu, obchodní rejstřík, sbírka listin	66
21.1 Veřejné rejstříky	66
21.1.1 Princip formální publicity	66
21.1.2 Princip materiální publicity	66
21.1.3 Právní účinky zápisů ve veřejném rejstříku	66
21.1.4 Rejstříkové řízení	67
21.1.5 Povinnost zapsané osoby vůči veřejnému rejstříku	67
21.2 Obchodní rejstřík	67
21.3 Sbírka listin	67
22 Obchodní korporace, vztah NOZ a ZOK.	
Podíl, vklad, základní kapitál, jednočlenná obchodní společnost	68
22.1 Obecně o obchodních korporacích (dle NOZ)	68
22.2 Obchodní korporace (dle ZOK)	68
22.2.1 Obchodní společnosti	68
22.2.2 Družstva	68
22.3 Osobní společnosti	68
22.4 Kapitálové společnosti	69
22.5 Družstvo	69
22.6 Vztah ZOK a NOZ	69

22.7 Vklad	69
22.8 Základní kapitál	70
22.9 Podíl	70
22.10 Jednočlenná společnost	71
23 Založení a vznik, zrušení a zánik obchodních korporací. Neplatnost obchodních korporací	72
23.1 Založení a vznik	72
23.2 Neplatnost obchodní korporace	72
23.2.1 Náležitosti nezbytná pro právní existenci právnické osoby	72
23.3 Zrušení a zánik obchodní korporace	73
24 Veřejná obchodní společnost, komanditní společnost	74
24.1 Veřejná obchodní společnost (v.o.s)	74
24.1.1 Založení a vznik	74
24.1.2 Práva a povinnosti společníků	74
24.1.3 Podíly společníků	75
24.1.4 Zisk a ztráta	75
24.1.5 Zánik účasti na společnosti	75
24.1.6 Zrušení a zánik v.o.s.	75
24.2 Komanditní společnost	76
24.2.1 Založení a vznik	76
24.2.2 Práva a povinnosti společníků	76
24.2.3 Zisk a ztráta	77
24.2.4 Zrušení a zánik k.s.	77
24.2.5 Komanditní suma	78
25 Společnost s ručením omezeným	79
25.1 Založení a vznik s.r.o.	79
25.2 Práva a povinnosti společníků	79
25.2.1 Společenská práva	79
25.2.2 Majetková práva	79
25.2.3 Povinnosti společníků	80
25.3 Kmenový list	80
25.4 Podíl společníka s.r.o.	80
25.5 Orgány společnosti	81
25.5.1 Valná hromada (obligatorní orgán)	81
25.5.2 Jednatel (obligatorní orgán)	81
25.5.3 Dozorčí rada (fakultativní orgán)	81
25.6 Zrušení a zánik	82
25.7 Přeměny s.r.o.	82
26 Akciová společnost	83
26.1 Akcie	83
26.1.1 Náležitosti akcií vydávaných jako CP	83
26.1.2 Druhy akcií	83
26.2 Seznam akcionářů	83
26.3 Založení a vznik	83
26.4 Orgány společnosti	84
26.4.1 Dualistický systém (vnitřní struktury) a.s.	84

26.4.2	Monoistický systém (vnitřní struktury) a.s.	84
26.5	Práva a povinnosti akcionářů	85
26.5.1	Majetková práva	85
26.5.2	Nemajetková práva	85
26.5.3	Povinnosti	85
26.6	Zrušení a zánik	85
27	Cenné papíry, akcie, kmenový list	
	pojem, forma, druhy, vydávání	87
27.1	Typy cenných papírů	87
27.1.1	Akcie	87
27.1.2	Podílové listy	87
27.1.3	Dluhopisy	87
27.1.4	Šeky	87
27.1.5	Další cenné papíry	87
27.2	Dělení z hlediska podoby	87
27.3	Dělení z hlediska formy cenného papíru	87
27.4	Dělení z hlediska druhu	88
27.5	Kmenový list	88
28	Orgány obchodních korporací, smlouva o výkonu funkce, péče	
	řádného hospodáře	89
28.1	Orgány obchodních společností	89
28.2	Typy orgánů	89
28.2.1	Obligatorní orgány	89
28.2.2	Fakultativní orgány	89
28.3	Orgány jednotlivých obchodních korporací	90
28.3.1	Veřejná obchodní společnost	90
28.3.2	Komanditní společnost	90
28.3.3	Společnost s ručením omezeným	90
28.3.4	Akciová společnost	90
28.3.5	Družstvo	90
28.4	Péče řádného hospodáře	91
28.5	Smlouva o výkonu funkce	91
29	Zrušení a přeměny obchodních korporací	91
29.1	Zrušení obchodní korporace bez likvidace	91
29.1.1	Fúze	92
29.1.2	Rozdělení (včetně přeshraničního)	92
29.1.3	Převod jmění na společníka	92
29.1.4	Změna právní formy	92
29.1.5	Přeshraniční přemístění sídla	93
29.2	Zrušení obchodních korporací s likvidací	93
29.2.1	Likvidace	93
30	Relativní majetková práva	
	obecná charakteristika, pohledávka, dluh	94
30.1	Relativní majetková práva (závazky)	94
30.2	Dluh	94
30.3	Pohledávka	94

30.4	Charakteristické rysy závazků	94
30.5	Druhy závazků	94
31	Vznik závazků, postup při uzavírání smluv	96
31.1	Smlouva	96
31.2	Uzavírání smluv	96
31.3	Zvláštní způsoby uzavírání smluv	97
31.3.1	veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku	97
31.3.2	Veřejná nabídka	97
31.3.3	Zadávání veřejných zakázek	97
31.3.4	smlouva o smlouvě budoucí	98
32	Změny závazků	99
32.1	Změny v subjektech	99
32.1.1	Postoupení pohledávky nebo souboru pohledávek	99
32.1.2	Převzetí dluhu	99
32.1.3	Přistoupení k dluhu	99
32.1.4	Převzetí majetku	99
32.1.5	Postoupení smlouvy	99
32.2	Změna v obsahu	100
33	Zajištění dluhu věcně právními zajišťovacími prostředky	101
33.1	Význam institutů	101
33.2	Princip akcesority	101
33.3	Princip subsidiarity	101
33.4	Zástavní právo	101
33.5	Podzástavní právo	102
33.6	Zadržovací právo	102
34	Zajištění dluhu obligačními zajišťovacími prostředky	103
34.1	Ručení	103
34.2	Finanční záruka	103
34.3	Zajišťovací převod práva	103
34.4	Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	103
34.5	Utvrzení dluhu	103
34.5.1	Smluvní pokuta	104
34.5.2	Uznání dluhu	104
35	Zánik závazků splněním, zánik nesplněného závazku na základě právního jednání	105
35.1	Řádně	105
35.2	Včas	105
35.3	Částečné plnění	106
35.4	Zánik nesplněného závazku na základě právního jednání	106
35.4.1	Odstoupení od smlouvy	106
35.4.2	Odstupné	107
35.4.3	Započtení pohledávek	107
35.4.4	Výpověď	107
35.4.5	Dohoda	107
35.4.6	Prominutí dluhu	107

35.5	Zánik nesplněného závazku na základě právní události	108
35.5.1	Uplynutí doby	108
35.5.2	Smrt dlužníka nebo věřitele	108
35.5.3	Zánikem právnické osoby	108
35.5.4	Následná nemožnost plnění	108
35.5.5	Splynutí	109
36	Závazky z deliktů (odpovědnost za škodu), bezdůvodné obohacení	110

1 Právo

Pojem, objektivní a subjektivní smysl, systém práva

1.1 Pojem

Normativní regulace společnosti lidí (systém skládající se z příkazů, zákazů a povolení).

1.2 Objektivní a subjektivní smysl

- **Objektivní** - soubor pravidel chování, vytvořený státem v určité době a ve speciální formě. Tato pravidla jsou obecně závazná a státem vynutitelná.
- **Subjektivní** - souhrn oprávnění účastníka právního vztahu, možnost chování zaručená objektivním právem.

1.3 Systém práva

1.3.1 Právo veřejné a soukromé

- **Veřejné** - normy upravující vztahy mezi státem a občany
Znaky: asymetrie, vrchnostenská regulace.
Patří sem právo:
 - **ústavní**
 - **správní** - veřejná správa
 - **finanční** - státní rozpočet, emise peněz
 - **trestní**
- **Soukromé** - vztahy subjektů jsou si rovny a vzájemně nezávislé
Patří sem právo:
 - **občanské** - občanský zákoník, majetkové vztahy FO a PO
 - **obchodní** - vztahy mezi podnikateli
 - **rodinné**
- **Právo se smíšenou povahou**
 - **Pracovní právo** - veřejnoprávně upravená výše minimální mzdy a soukromoprávně upravené smlouvy

1.3.2 Právo hmotné a procesní

- **Hmotné** - soubor norem, které obsahují oprávnění a povinnosti účastníků (subjektů) právních vztahů
- **Procesní** - soubor norem, které stanoví postup, jak se domoci svých hmotných (subjektivních) práv, jestliže je hmotné právo porušeno. Slouží k vynucení chování v právních vztazích.

1.3.3 Právo mezinárodní a vnitrostátní

- **Mezinárodní** - upravuje vztahy mezi státy a mezi státy a mezinárodními organizacemi či mezinárodními organizacemi navzájem
- **Vnitrostátní** - upravuje vztahy mezi subjekty na území daného státu

1.3.4 Evropské právo

Lze ho označit jako hybridní - mezinárodní právo veřejné/vnitrostátní právo

- **Komunitární právo (primární)** - zakládací smlouvy, smlouvy o přistoupení
 - Pařížská smlouva zakládající ES uhlí a oceli
 - Římské smlouvy zakládající Euratom, EHS
 - Jednotný evropský akt 1986
 - Maastrichtská smlouva zakládající EU 1992
 - Amsterdamská smlouva - posílila pravomoci EP 1997
 - Smlouva z Nice - reagovala na plánované rozšíření EU 2000
 - Lisabonská smlouva - přiznala EU vlastní právní subjektivitu

Tvůrci Evropského práva jsou členské státy, patří sem i revize zřizovacích smluv, Listina základních práv EU, protokoly

- **Unijní právo (sekundární)** - účinkem je vnitrostátní, původem je mezinárodní
 - **Nařízení** - všeobecně závazné, nepřevádí se do národních řádů
 - **Směrnice** - závazné, jen co do výsledku, který má být dosažen. Převádějí se do národních řádů, při nesplnění hrozí státu zahájení řízení o porušení smlouvy ze strany EU.
 - **Rozhodnutí** - je závazné pro toho, komu je určeno (např. konkrétní zemi EU nebo konkrétní společnosti)
 - **Doporučení a stanoviska** - nezávazné, patří sem rozsudky Evropského soudního dvora

2 Prameny práva obecně a v ČR, legislativní proces

2.1 Typy právní kultury

- **Kontinentálně evropský typ**
 - hlavní pramen práva je zákon
 - odvozen z Římského práva
 - ČR, země Evropy
- **Anglosaský typ**
 - převažují precedenty, právní obyčej, ...
 - vznikl na základě common law
 - USA, Spojené království, Kanada
- **Islámské právní kultury apod.**
 - náboženské právo
 - pramenem je např. Korán

Jurisprudence = právní věda

2.2 Obecně o soustavě pramenů práva

Prameny práva jsou formy, ve kterých je právo obsaženo.

2.2.1 Precedenty (precedens)

- individuální právní akt (rozsudek soudu, správního řízení), kterým se řídí případy právními normami, dosud neupravené
- rozhodnutí sloužící jako model pro další rozhodování
- precedens není používán v ČR

2.2.2 Právní obyčej

- jde o „právo nepsané“
- forma živelné formy práva (obyčej původně nemá právotvorný záměr)
- vzniklé spontánně na základě dlouhodobé tradice a obecné akceptace veřejností a státem → vzniklo působením času

- aby se obyčej stal pramenem práva, musí být splněno:
 - dlouhotrvající masové uskutečňování určitého chování
 - konkrétně stanovený obsah
 - uplatňování státního donucení při porušení pravidla
- v anglo-americkém systému se právní obyčej označují jako *common law*

2.2.3 Normativní smlouva

- smlouva jako taková nemá normativní význam, neboť řeší individuální vztahy, ale normativní smlouva pramenem práva je
- jsou hlavním pramenem mezinárodního práva
- **Mezinárodní smlouvy:**
 - sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv jsou v pravomoci prezidenta republiky a u některých smluv se vyžaduje i souhlas Parlamentu ČR
 - vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv ministerstvem zahraničí
 - přednost před vnitrostátním právem podle [článku 10 Ústavy ČR](#)
→ mezinárodní smlouva nemá vyšší právní sílu než zákony, ale má aplikační přednost
- **Kolektivní smlouvy** - upravují pracovní a sociální podmínky zaměstnanců

2.2.4 Normativní právní akt

Výsledky cílevědomé normotvorné činnosti státních orgánů obsahující právní normy (pravidla chování). Vznikají legislativním procesem (proces tvorby práva).

- prvotní návrh - legislativní záměr
 - může podat jen ten, kdo má zákonodárnou iniciativu = vláda, poslanec či skupina poslanců, Senát, vláda, kraj, ale prezident ne!
 - Zpráva, pojednávající o tom, proč by nová norma měla být schválena, jaké instituce zřídit a kolik to bude stát
 - 3 čtení: Poslanecká sněmovna → Senát → prezident
- publikace je provedena registrací ve Sbírce zákonů

2.2.5 Dělení normativních právních aktů

- **Primární**
 - **zákony** - normativní akt nejvyššího zastupitelského orgánu státu
 - **kodexy (zákoníky)** - jediný právní předpis, který komplexně reguluje určité odvětví (např. [zákoník práce](#))
 - **ústavní zákony** - jiná forma
 - * **rigidní** - ke schválení je nutná kvalifikovaná většina
 - * **flexibilní** - schvalují se stejně jako ostatní zákony

- **zákonná opatření Senátu Parlamentu ČR**

- * slouží v případech, kdy je rozpuštěna Poslanecká sněmovna
- * Senát má pravomoc přijímat tato opatření ve věcech, které nesou odklad (místo zákonů přijímá opatření)

- **Sekundární** - nelze jimi měnit primární normativní akty, ale lze je rozvíjet
 - nařízení vlády
 - vyhlášky ministerstev
 - vyhlášky a nařízení orgánů územní samosprávy

2.2.6 Rozhodnutí Ústavního soudu

Ústavní soud rozhoduje *nálezem* nebo *usnesením*. Všechny nálezy jsou publikovány ve Sbírce nálezů Ústavního soudu a mají shodnou právní sílu jako zákon a jsou považovány za pramen práva. Příkladem může být Rozhodnutí o zrušení zákonů pro rozpor s ústavním pořádkem.

2.3 Obecné právní zásady

Představují právní principy, která jsou součástí právního řádu, které mají vysoký stupeň obecnosti. Např. „neznalost zákona neomlouvá“ nebo „smlouvy se mají dodržovat“.

2.4 Prameny práva v ČR

- Právní řád ČR je součástí kontinentálního typu právní kultury
- Je založen na psaném právu. Zahrnuje:
 - právní předpisy
 - ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy
 - nálezy Ústavního soudu

2.5 Legislativní proces

Cílený proces tvorby právních norem

- projevuje se především tvorbou právních předpisů
- zakotvuje ho zejména Ústava, zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, zákon o jednacím řádu Senátu
- je to ucelený proces, který má vlastní pravidla a ustálený průběh
- začíná analýzou společenských vztahů
- **zákonodárná iniciativa** = legální možnost podat návrh zákona (může jí předložit poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku)
- návrh zákona se předkládá předsedovi Poslanecké sněmovny
- proces přípravy zákona včetně meziresortního připomínkového řízení je upraven v **legislativních pravidlech vlády**

3 Prameny práva EU, orgány EU

3.1 Komunitární (primární) právo

Primární právo je tvořeno zakládacími smlouvami a smlouvami o přistoupení jednotlivých členských států EU:

3.1.1 1951 - Pařížská smlouva

Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli = **ESUO**

3.1.2 1957 - Římské smlouvy

- Smlouva zakládající Evropské hospodářské společenství = **EHS**
- Smlouva zakládající Evropské společenství pro atomovou energii = **EURATOM**

3.1.3 1967 - Bruselská smlouva

Sloučení orgánů ESUO, EHS, a EURATOM vznik **Evropského společenství (ES)**

3.1.4 1992 - Maastrichtská smlouva

Vytváří pojem Evropská unie jako jednotné označení pro Evropská společenství. Zavádí pilířový systém:

- první pilíř - Evropská společenství, komunitární otázky
- druhý pilíř - Společná zahraniční a bezpečnostní politika
- třetí pilíř - Policejní a justiční spolupráce

3.1.5 Revize zřizovacích smluv

- Amsterodamská smlouva
- Smlouva z Nice
- Lisabonská smlouva
 - Lisabonská smlouva zařadila do primárního práva také listinu základních práv a svobod
 - **Ruší pilířový systém**

3.2 Unijní (sekundární) právo

- **Nařízení** - všeobecně závazné, nepřevádí se do národních řádů
- **Směrnice** - závazné, jen co do výsledku, který má být dosažen. Převádějí se do národních řádů, při nesplnění hrozí státu zahájení řízení o porušení smlouvy ze strany EU.
- **Rozhodnutí** - je závazné pro toho, komu je určeno (např. konkrétní zemi EU nebo konkrétní společnosti)
- **Doporučení a stanoviska** - nezávazné, patří sem rozsudky Evropského soudního dvora

3.3 Orgány EU

3.3.1 Evropská rada

- předsedové vlád nebo hlavy členských států EU + předseda komise
- summit = setkání na nejvyšší úrovni
- vymezuje obecný politický směr a priority Evropské unie
- sídlo v Bruselu (Belgie)
- zasedá 4x ročně
- má svého předsedu (momentálně Charles Michel)

3.3.2 Rada EU (Rada ministrů)

- představuje zájmy členských států
- členové jsou ministři jednotlivých zemí - sjíždí se na základě projednávané problematiky
- systém váženého hlasování - každý stát má určitý počet hlasů (podle rozlohy, ekonomické síly, ...)
- hlavní rozhodující orgán společně s EP, schvaluje všechny legislativní akty + rozpočet
- sídlo také v Bruselu

3.3.3 Evropská komise

- výkonný orgán EU, představuje zájmy EU
- není závislá na členských státech
- **legislativní iniciativa** - navrhuje nařízení, směrnice a rozhodnutí
- svou činností se odpovídá EP, ten jí může vyslovit nedůvěru
- jedná neveřejně, aby mohla vystupovat jednotně, prezentuje se až konečný výstup

- dohlíží na dodržování komunitárního práva, pokud ho nějaký členský stát poruší, může proti němu zahájit řízení o porušení smlouvy
- sídlí v Bruselu, jeden komisionář za každý členský stát EU

3.3.4 Evropský parlament

- sdružování podle politických stran, jediný přímo volený orgán EU
- poslanci nereprezentují stát, ale své voliče - křesťany, demokraty...
- má 705 poslanců volených na 5 let, poměrným systémem, ČR má 21 poslanců
- zasedá ve Štrasburku (Francie), v Bruselu a Lucemburku
- **EP nemá legislativní iniciativu**, pouze schvaluje

3.3.5 Evropský soudní dvůr

- rozhoduje zejména v řízení o porušení smlouvy, vymáhání práva EU
- sídlo v Lucemburku
- je orgánem soudní moci EU
- řeší spory mezi jednotlivými orgány a členskými státy, i státy navzájem

3.3.6 Evropský účetní dvůr

- nejvyšší orgán finanční kontroly EU
- sídlo v Lucemburku

3.3.7 Evropská centrální banka

- řídí měnovou politiku EU
- sídlo ve Frankfurtu

4 Ústavní pořádek ČR, dělba moci

Ústava, Listina základních práv a svobod

Právní řád ČR je uspořádaný systém pramenů práva platných v ČR nebo v rámci mezinárodního společenství, jehož je ČR členem. Je součástí **kontinentálního typu právní kultury** a je založen na psaném právu.

4.1 Ústava

- základní zákon státu a nejvyšší právní norma jeho právního řádu
- právní výraz existence státu
- vytváří pravidla výkonu státní moci
- zaručuje občanům základní lidská práva
- zákony a podzákoné právní předpisy musí být v souladu s Ústavou a ústavními zákony, které dohromady tvoří ústavní řád
- na dodržování ústavního řádu dohlíží a případné rozpory prostých zákonů s ním řeší v právních státech ústavní soudy
- Ústava ČR - psaná, rigidní = ke změně je potřeba souhlas
- základní zákon České republiky - přijat jako ústavní zákon Českou národní radou 16. 12. 1992
- obsahuje preambuli a 113 článků rozdělených do 8 hlav
 1. základní ustanovení
 2. moc zákonodárná
 3. moc výkonná
 4. moc soudní
 5. NKÚ = Nejvyšší kontrolní úřad
 6. ČNB = Česká národní banka
 7. územní samospráva
 8. přechodná a závěrečná ustanovení

4.2 Listina základních práv a svobod

- je součástí ústavního pořádku ČR - součást Ústavy ČR přijaté roku 1992
- vychází z Všeobecné deklarace lidských práv
- práva v této listině jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná

4.2.1 Právo na život

- po narození nesmí být života nikdo zbaven, v ČR zrušen i trest smrti

4.2.2 Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí

- nikdo nesmí být bezdůvodně prohlížen, mučen, podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu trestu
- do obydlí člověka není dovoleno vstoupit nikomu bez souhlasu, prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení

4.2.3 Právo na osobní svobody

- nikdo nesmí být stíhán nebo zadržen než z důvodu a způsobem, který stanoví zákon

4.2.4 Zákaz nucených prací nebo služeb

- výjimky: práce v trestu odnětí svobody, vojenská služba, služba při živelných pohromách

4.2.5 Právo vlastnické

- vyvlastnění či omezení vlastnického práva je možné jen na základě zákona

4.2.6 Další práva osobního charakteru

- právo na lidskou důstojnost, osobní čest, dobrou pověst a jméno, právo na ochranu před zneužíváním osobních údajů
- svoboda pohybu a pobytu
- svoboda myšlení, náboženského vyznání, umělecké tvorby...

4.2.7 Svoboda projevu

- možnost projevat své názory na veřejnosti, a to slovem, tiskem, obrazem, filmem atd.

4.2.8 Svoboda sdružovací

- právo svobodně se sdružovat ve spolcích, společnostech, politických stranách, hnutích...

4.2.9 Právo shromažďovací

- demonstrace

4.2.10 Právo petiční

- např. na vznik strany, kandidát na prezidenta (50000 podpisů)

4.2.11 Právo volební

- aktivní a pasivní

4.2.12 Práva národnostních a etnických menšin

- příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu

4.2.13 Právo na svobodnou volbu povolání, podnikání a další práva

- každý se může rozhodnout, zda chce pracovat a jakou práci by chtěl vykonávat, či zda chce podnikat

4.2.14 Právo na zabezpečení

- každý má právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, při nezpůsobilosti k práci a při ztrátě živitele

4.2.15 Ochrana rodiny

- děti narozené v manželství i mimo mají stejná práva
- rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu

4.2.16 Právo na vzdělání

- školní docházka je po určitou dobu povinná
- vzdělání na státních základních a středních školách je bezplatné

4.3 Dělbá moci

- **Moc zákonodárná** - oprávnění vydávat zákony. V České republice je to Parlament, který se skládá ze dvou komor: Poslanecké sněmovny a Senátu.
- **Moc výkonná** - Exekutiva; Je pověřená ke každodennímu řízení státu, státní správy. Výkonná moc obvykle náleží vládě, či čelnímu představiteli země.
- **Moc soudní** - Justice; Soudnictví vykonávají specifikované státní orgány, kterými jsou nezávislé soudy. Ty zákonem stanoveným způsobem zajišťují v občanskoprávním řízení ochranu subjektivních práv, v trestním řízení rozhodují o vině a trestu za trestné činy, ve správním soudnictví přezkouvávají akty orgánů veřejné správy a v ústavním soudnictví rozhodují o souladu právních předpisů i rozhodnutí s ústavou, případně rozhodují i o dalších věcech, které jim jsou zákonem svěřeny.

4.4 Legislativní proces

- proces tvorby práva
- začátek legislativního procesu je dán prvotním návrhem nějaké právní normy = **legislativní záměr**
 - může podat někdo se zákonodárnou iniciativou = vláda, poslanec, skupina poslanců, senát, kraj
 - zpráva pojednávající o tom, že by měla být schválena nová právní norma s odůvodněním proč, co a jaké instituce mají zřídit a kolik to bude stát
- po podrobení legislativního záměru oponentuře se zpracuje paragrafové znění - **návrh zákona**
 - návrh zákona opět projde připomínkovým řízením legislativní rady vlády a poté je v konečné úpravě odeslán předsedovi Poslanecké sněmovny (Jan Hamáček), Parlamentu ČR, poté se návrh rozešle všem poslancům

4.4.1 Poslanecká sněmovna

Rozhodující fáze zákonodárného procesu je projednání návrhu v Poslanecké sněmovně, tzv. „čtení“

1. čtení - předložení zákona, hlasování o něm. Výsledkem může být zamítnutí návrhu, postoupení výborům s následným druhým čtením, vrácení předkladateli.
2. čtení - jednání ve výborech, podrobná rozprava v Poslanecké sněmovně, předkládají se pozměňovací návrhy a hlasuje se o zamítnutí návrhu, vrácení výboru nebo postoupení ke 3. čtení
3. čtení - pouze odstranění případných drobných vad, případně gramatických chyb, končí hlasování - je-li návrh přijat, jde do Senátu

4.4.2 Senát

- předseda Senátu rozešle návrh senátorům a příslušným výborům, Senát návrh schválí, zamítne nebo vrátí Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy
- o návrhu Senátem zamítnutého zákona hlasuje Sněmovna znovu, jestliže se zákonem vysloví souhlas nadpoloviční většina všech poslanců (101), je zamítnutí senátem tzv. **přehlasováno** a platí původní znění

4.4.3 Prezident republiky

Schválený zákon je postoupen prezidentovi republiky, který do 15 dnů může využít suspenzivního veta, které lze přehlasovat nadpoloviční většinou všech poslanců

- Vyhlášení

- přijaté zákony podepisuje předseda poslanecké sněmovny, prezident a nakonec předseda vlády
- k platnosti zákona je třeba, aby byl vyhlášen = publikován ve Sbírce zákonů, uveřejněním ve Sbírce zákonů se stává **platným, účinným** je teprve datem uvedeným v zákoně

4.5 Orgány moci zákonodárné

4.5.1 Parlament ČR

- imunita poslanců a senátorů
 - nelze je stíhat pro hlasování, za projevy v Poslanecké sněmovně, v Senátu
 - nelze je stíhat za přestupky a trestné činy bez souhlasu komory, jejímiž jsou členy
 - lze je zadržet, jen byli-li dopadeni při spáchání trestného činu, nebo bezprostředně poté

4.5.2 Poslanecká sněmovna

- volby poslanců
 - 200 poslanců, starších 21 let, občanů ČR, voleno na základě poměrného zastoupení na 4 roky
 - volby se konají ve lhůtě počínající 30. dnem před uplynutím volebního období a končí dnem jeho uplynutí
 - byla-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna, konají se volby do 60 dnů po jejím rozpuštění
- rozpuštění Poslanecké sněmovny
 - provádí prezident, jestliže např. nebyla po dobu delší než tři měsíce způsobilá se usnášet
 - dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny, přísluší Senátu přijímat zákonná opatření ve věcech, které nesnesou odkladu
- činnosti Poslanecké sněmovny
 - projednávání a schvalování zákonů
 - kontrola činnosti vlády ve formě interpelací

4.5.3 Senát

- volby senátorů
 - 81 senátorů, starších 40 let, občanů ČR, voleno na základě většinyvého systému na 6 let
 - každé 2 roky se volí nová třetina senátorů
- činnosti senátu
 - projednávání a schvalování zákonů schválených Poslaneckou sněmovnou

4.6 Orgány moci výkonné v ČR

4.6.1 Prezident ČR

- volba prezidenta
 - prezidentem může být zvolen státní občan ČR, který dovršil věku 40 let a má právo volit
 - volební období je 5 let, nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou
 - navrhnout prezidentského kandidáta může:
 - * každý občan starší 18 let minimálně 50000 podpisů
 - * minimálně 20 poslanců Parlamentu ČR
 - * minimálně 10 senátorů ČR
 - prezident se volí přímo
 - * v prvním kole prezidentských voleb zvítězí kandidát, který obdrží nadpoloviční počet platných hlasů od oprávněných voličů
 - * není-li zvolen prezident v prvním kole nadpoloviční většinou platných hlasů, koná se za 14 dní po začátku prvního kola volby druhé kolo volby, do kterého postupují 2 nejméně úspěšnější kandidáti z prvního kola volby, v druhém kole je zvolen prezidentem kandidát, který v druhém kole dosáhl nejvyššího počtu hlasů
- pravomoci prezidenta
 - jmenuje a odvolává předsedu a členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi
 - pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním funkcí až do jmenování nové vlády
 - svolává zasedání Poslanecké sněmovny a rozpouští Poslaneckou sněmovnu
 - jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy
 - jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu
 - odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem (agraciace) a zhlazuje odsouzení (rehabilitace) - nemůže na nikoho přenést
 - má právo vrátit Parlamentu zákon (mimo ústavního)
 - podepisuje zákony
 - jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu
 - jmenuje členy Bankovní rady ČNB
- další pravomoci prezidenta (*vyžadují spolupodpis předsedy vlády nebo člena vlády*)
 - zastupuje stát navenek
 - sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy (sjednávat za něj může i vláda)
 - je vrchním velitelem ozbrojených sil

- vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a Senátu
- pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí
- jmenuje a povyšuje generály
- uděluje a propůjčuje státní vyznamenání
- jmenuje soudce
- nařizuje, aby se trestní stíhání nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo
- má právo udělovat amnestii
- práva prezidenta
 - účastnit se schůzí obou komor Parlamentu, jejich výborů i komisí a dostat slovo, kdykoliv o to požádá
 - účastnit se schůzí vlády, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy
 - projednávat s vládou a jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti
 - prezidenta ČR nelze po doby výkonu funkce zadržet, trestně stíhat ani ho stíhat pro přestupek a jiný právní delikt
 - může být stíhán pouze pro velezradu před Ústavním soudem a na základě žaloby Senátem

4.6.2 Vláda ČR

- vrcholný orgán výkonné moci v ČR
- skládá se z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů
- premiéra jmenuje prezident a na jeho doporučení pak ministry vlády
- je odpovědná Poslanecké sněmovně
- vyslovení důvěry vládě
 - do 30 dní po jmenování
 - pokud vláda důvěru nezíská, jmenuje prezident ČR novou vládu
 - jestliže ani tato vláda nezíská důvěru, sněmovna se rozpustí a konají se nové volby
 - vláda může předložit Poslanecké sněmovně žádost o vyslovení důvěry v průběhu volebního období
 - Poslanecká sněmovna může kdykoliv vyslovit vládě nedůvěru, pokud návrh podá alespoň 50 poslanců, k přijetí návrhu je potřeba souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců
- demise vlády
 - jako celkem podává demisi vláda, které Poslanecká sněmovna vyslovila nedůvěru nebo jejíž žádost o důvěru byla zamítnuta
 - individuálně podávají demisi členové vlády do rukou prezidenta ČR

- vždy po ustavující schůzi nově zvolené Poslanecké sněmovny
- činnost vlády
 - vláda rozhoduje ve sboru, k přijetí usnesení vlády je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny jejích členů
 - oprávněna vydávat nařízení k provedení zákona

5 Právní norma

Klasická struktura právní normy, druhy právních norem

5.1 Právní norma

Obecně závazné pravidlo chování, stanovené (nebo uznávané) státem a vynucované státní mocí

5.2 Struktura právních norem

Vnitřní forma, v níž je obsah určitým způsobem organizován

5.2.1 Klasická struktura

- **hypotéza** - podmínky realizace dispozice
- **dispozice** - vlastní pravidlo chování. Z hlediska normotvůrce příkaz, zákaz, dovolení. Z pohledu adresáta → oprávnění, povinnost něco vykonat, něčeho se držet
- **sankční hypotéza** - stanoví, zda se v případě porušení chování v dispozici použije, či nepoužije dále stanovená sankce
- **sankce** - stanoví důsledky porušení pravidel dispozice

5.2.2 Bez klasické struktury

- **normy blanketové** - odkazují na jinou normu (obecně určenou), např. „pokud v zákoně není stanoveno jinak“
- **normy odkazovací** - odkazují na jinou, jmenovitě stanovenou normu, např. §63
- **normy kolizní** - určují rozhodné právo pro úpravu vztahů s mezinárodním prvkem. Určují, zda se použije např. právní řád ČR, nebo jiné země.

5.3 Druhy právních norem

- **kogentní** - nelze se od nich odchýlit, zavazují své adresáty bezvýhradně a musí být použity vždy. Typicky se jedná o veřejné právo
- **dispozitivní** - lze se od nich dohodou stran platně odchýlit, ale jsou omezené kogentními normami. Typicky se jedná o soukromé právo

5.4 Dělení z hlediska jazykového vyjádření dispozice

- opravňující
- zavazující
- příkazující
- zakazující

Znaky právních norem jsou obecnost, formální účinnost, závaznost, vynutitelnost

5.5 Platnost a působnost právních norem

5.5.1 Platnost právních norem

- platnost právní normy souvisí s její normativní existencí - je součástí daného právního řádu za splnění všech požadovaných náležitostí musí být vydána státním orgánem, který je k jejímu vydání kompetentní, musí mít formu některého pramene práva a řádně vyhlášena
- **právní předpisy v ČR nabývají platnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů**
- to, že je právní norma platná, znamená, že byla **publikována**, ale ještě se jí nemusíme řídit

5.5.2 Účinnost právních norem

- právní norma je účinná, jakmile může způsobit právní následky s jejím přijetím spojené, tedy může být aplikována na ní upravené právní vztahy
- okamžik platnosti a účinnosti nemusí splývat v jeden den
- podmínkou účinnosti je platnost
- den nabytí účinnosti bývá zpravidla určen, pokud tomu tak není, tak nabývá účinnosti 15. den od nabytí platnosti

5.5.3 Působnost právních norem

- působnost právní normy vymezuje rozsah aplikace a realizace právní normy
- → na jaký okruh případů se dá právní norma aplikovat se zřetelem k času (časová působnost), místu (prostorová působnost) nebo předmětu úpravy (působnost osobní a věcná)
- působnosti
 - časová
 - * vymezuje dobu, po kterou právní norma existuje, resp. je součástí právního řádu
 - * otázka časové působnosti souvisí s platností a účinností právního předpisu s retroaktivitou
 - * **derogační klauzule** je výslovné ustanovení k zániku platnosti normy, tedy jejího vyřazení z právního řádu
 - generální derogační klauzule - ruší všechny právní normy, jež odporují novému normativnímu aktu, nese s sebou nutnost zjistit, které normy byly zrušeny.
 - taxativní derogační klauzule - stanoví taxativním (úplným) výčtem, která ustanovení se ruší, žádné pochyby
 - * zpravidla normy nepůsobí zpětně (retroaktivita), až na výjimky
 - **pravá retroaktivita** - účinnost právního předpisu začne dříve než jeho platnost. Vytvoří se tedy právní fikce, že právní předpis byl účinný již v době, kdy ještě neexistoval - např. povoleno v trestním právu, je-li to pro pachatele výhodnější

- nepravá zpětná účinnost - vznik právního vztahu se určuje podle normy účinné v době vzniku, ale obsah vztahu se určuje podle normy nové
- prostorová - stanovení rozsahu, v jakém se norma použije se zřetelem k místu
 - * trestní zákon se vztahuje na trestné činy spáchané na území ČR, bez ohledu na to, zda je spáchal občan ČR či cizinec (princip teritoriality)
- osobní - úzce spojena s prostorovou působností, odpovídá na otázku, pro které osoby právní norma platí
 - * nejčastěji se vztahuje na osoby (subjekty) na území ČR
- věcná - vymezení okruhu společenských vztahů, na které se právní norma vztahuje

6 Právní vztahy

Právní poměry - pojem, druhy, předpoklady a prvky

6.1 Právní vztahy

Vztahy mezi lidmi či jejich organizovanými kolektivy, v nichž tito vystupují jako nositelé oprávnění a povinností stanovených právními normami

6.2 Druhy právních vztahů

6.2.1 Podle právních odvětví

- pracovněprávní, občanskoprávní, správně právní

6.2.2 Podle vzájemného postavení subjektů

- **horizontální** - mají vzájemně rovné postavení
- **vertikální** - určitý subjekt má mocenské postavení

6.3 Předpoklady

K tomu, aby právní vztah mohl vzniknout, je třeba, aby byly splněny dva předpoklady, existence právní normy, která takový vztah upravuje a právní skutečnost, které způsobují vznik, změnu nebo zánik tohoto právního poměru.

6.3.1 Právní normy

6.3.2 Právní skutečnosti

- rozlišují se aprobované (právní chování) a reprobované (protiprávní chování)
- jsou projevem vůle subjektu - právní i protiprávní jednání
- skutečnosti, které nejsou projevem vůle subjektu - právní události, protiprávní stavy

6.4 Prvky právních vztahů

- subjekty (účastníci) - ti, jimž v právním vztahu vznikají práva a povinnosti (FO, PO, stát a státní orgány)
- obsah - souhrn oprávnění a povinností vyplývajících subjektům z daného právního vztahu.
 - oprávnění - míra možnosti chování subjektu, možnost chovat se určitým způsobem je chráněna a zaručena právem
 - povinnost - účastník se musí chovat tak, jak mu to právní norma přikazuje, jinak porušuje právní normu a vystavuje se možnosti uplatnění státního donucení (sankce)
- objekt - to, k čemu směřují vzájemná práva a povinnosti subjektů (= cíl právního vztahu)

- přímý objekt právního vztahu - dát, konat, zdržet, strpět
- nepřímý objekt právního vztahu - objektem je to, k čemu chování pracovníků směřuje (hmotné a nehmotné statky, práva, hodnoty lidské osobnosti)

7 Právní úkony, právní jednání

Pojem, druhy, náležitosti, relativní neúčinnost

7.1 Právní jednání

- projev vůle subjektu směřující ke způsobení právních následků
- **projevy vůle**
 - **výslovně** - písemně, ústně či určitými symboly
 - **konkludentně** - projev vůle učiněný jiným způsobem než výslovně (tedy ne ústně nebo písemně) přičemž účastník právního úkonu takovým jednáním, jako je např. kývnutí hlavou, potřesení rukou, v obchodních vztazích také dodáním zboží, vyjádří svou vůli
 - **tacitně** - projevem vůle je nečinnost
- **Obligatorně písemná forma** - práva k nemovitostem a podpis na těžce listině u více osob.

7.2 Druhy právních úkonů

- **jednostranná, dvoustranná, vícestranná** - jednostranné úkony jsou projevy vůle jednoho subjektu (např. závěť), dvoustranné a vícestranné spočívají ve shodě projevů vůle (konsensu) více subjektů
- **adresovaná, neadresovaná** - musí být někomu adresovány (reklamace), či nikoliv (veřejný příslib)
- **úplatné, neúplatné** - má-li strana, která úkon činí, obdržet na jeho základě majetkovou hodnotu (většina úkonů) či nikoliv (darovací smlouva)
- **pojmenovaná, nepojmenovaná** - zda právní normy tyto úkony výslovně upravují či nikoliv
- **právní odvětví** - dělení z hlediska systému práva (např. pracovněprávní úkony, občanskoprávní úkony)

7.3 Náležitosti právních jednání

- **náležitost subjektu** - předpokladem platnosti právního jednání je právní subjektivita (pokud koná nesvéprávný, tak je úkon neplatný)
- **náležitost vůle** - vůle jednajícího musí být svobodná, vážná a prostá omylu (nesmí k ní dojít v důsledku omylu)
- **náležitost projevu vůle** - srozumitelnost, určitost

- **náležitosti obsahu**

- **podstatné složky** - např. v pracovní smlouvě je to druh vykonávané práce
- **pravidelné složky** - např. stanovení odměny za vykonávanou práci
- **nahodilé složky** - např. sjednání kratší pracovní doby
- **předmět právního jednání** - plnění právního jednání musí být možné a dovolené
- **nedovolenost právního jednání** - pokud je jednání v rozporu se zákonem

7.3.1 Platnost právního jednání

Jednání je pro toho, kdo jej učinil, závazné = nemůže být libovolně odvoláno, změněno

7.3.2 Účinnost právního jednání

Nastanou právní důsledky, ke kterým jednání směřovalo

8 Vady právního jednání

Zdánlivost, neplatnost, relativní neúčinnost

8.1 Neplatnost právního jednání

Právní jednání je neplatné, nesplňuje-li právní úkon podstatné náležitosti, je vadný - nejčastěji neplatný

8.1.1 Absolutní neplatnost

Právní úkon nevyvolává předpokládané právní následky, na jeho základě nelze vyžadovat plnění. Absolutně neplatné právní jednání nastává, pokud:

- se přičí dobrým mravům
- odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek
- zavazuje k plnění od počátku k nemožnému

8.1.2 Relativní neplatnost

Právní úkon je platný do doby, než se oprávněná osoba dovolá, do té doby musí být plněno

8.1.3 Odporovatelnost - relativní neúčinnost

Věřitel se může domáhat vůči své osobně neúčinnosti právních úkonů, kterými se dlužník zbavuje svého majetku, aby nemusel plnit závazky vůči věřiteli

8.1.4 Konvalidace

Např. organizace dodatečně schválí úkon, který jejím jménem učinil někdo, kdo k tomu nebyl oprávněn

8.1.5 Zdánlivé jednání

Na rozdíl od jednání neplatného rozlišuje právní úprava situace, kdy vůbec nejsou splněny náležitosti pro to, aby se jednalo o právní jednání. Jedná se o případy:

- chybí vůle subjektu
- nebyla projevena vážná vůle subjektu
- nelze pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit jeho obsah ani výkladem

Jednání je zdánlivé i v případech, kdy je jednání v rozporu s důležitými právními či morálními zásadami, nebo je v rozporu s ustanovením na ochranu určitých osob.

9 Právní události, lhůty a doby v právu, proti-právní stavy, právní domněnky a fikce

9.1 Právní události

Skutečnosti, které nastávají nezávisle na vůli jakékoliv osoby a na něž se váže vznik, změna nebo zánik právního vztahu, ale nebyly vyvolány chováním osob jimi dotčených. Jedná se např. o plynutí času, narození, smrt, dosažení určitého věku, katastrofické jevy atd.

9.1.1 Právní poměr

- vzniká
- mění se
- zaniká

9.2 Lhůta a doba v právu

9.2.1 Lhůta

Časový úsek, určený právním předpisem, případně rozhodnutím příslušného orgánu, nebo právním jednáním k aktivnímu uplatnění práva u druhé strany.

9.2.2 Doba

Časový úsek, po jehož uplynutí zaniká právo nebo povinnost bez dalšího jednání nebo projevu vůle.

9.2.3 Marné uplynutí doby

Situaci, když nedojde k aktivnímu uplatnění práva, které je omezeno na určitou lhůtu.

9.2.4 Jiné časové úseky

Časové úseky, které jsou určeny přibližně či neurčitě (např. „bez zbytečného odkladu“)

9.2.5 Dělení lhůt

- podle situace, která nastane při marném uplynutí lhůty
 - **lhůty prekluzivní** - její marné uplynutí má za následek zánik práv. ten kdo by plnil po uplynutí prekluzivní lhůty, plnil by bez právního důvodu
 - **lhůty promlčecí** - jejich marným uplynutím právo nezaniká, nastává však promlčení (vznik možnosti povinného subjektu uplatnit námitku promlčení)
- podle okolností rozhodujících pro začátek běhu lhůty

- **objektivní lhůty** - rozhodující je, kdy se daná skutečnost stala
- **subjektivní lhůty** - rozhodující je, kdy se subjekt o skutečnosti dozvěděl
- **hmotněprávní a procesní**
 - **lhůty a doby hmotněprávní** - význam v oblasti upravované hmotným právem
 - **lhůty a doby procesní** - význam z hlediska některého procesu aplikace práva

9.2.6 Stavění lhůty/doby

Hovoří se o případě, že lhůta nebo doba v důsledku určité události nebo situace přestává běžet. Když tato událost nebo situace pomine, pokračuje lhůta nebo doba tam, kde se zastavila.

9.2.7 Přerušení (přetržení) lhůty/doby

Událost nevyvolá jen zastavení běhu lhůty nebo doby, ale vrátí ji na počátek, takže poté, co událost skončí, se rozběhne v celé své délce

V některých případech lhůta ani nezačne běžet, např. manželům nezačne ani neběží lhůta, dokud manželství trvá

9.3 Protiprávní stavy

Jedná se o výsledek nezaviněného chování nebo události, které jsou v rozporu s právem. Právní norma ukládá někomu povinnost takovýto stav napravit, nebo odstranit, a to někomu, kdo stav svým jednáním nezavinil. Organizace odpovídá za škodu vzniklou pracovníkům při plnění pracovních úkolů pracovním úrazem nebo nemoci z povolání i tehdy, jestliže škodu nezavinila

9.4 Právní domněnky a fikce

9.4.1 Vyvratitelná právní domněnka

Platí, dokud se neprokáže opak - presumpce neviny

9.4.2 Nevyvratitelná právní domněnka

Nelze ani důkazy o opaku vyvrátit

9.4.3 Právní fikce

Jedná se o právní konstrukci, která spojuje právní následky se skutečností, která ještě nenastala nebo reálně neexistuje. Např. na počaté dítě se hledá jako na již narozené.

10 Osoby v právním smyslu

Právní osobnost, svéprávnost, přiznání, omezení

10.1 Fyzická osoba

Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu.

10.2 Právnícká osoba

Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Aby fyzické osoby a právnícké osoby mohli být subjektem právního poměru, musí mít svou osobnost a svéprávnost.

10.3 Osobnost

Jedná se o způsobilost být účastníkem právních vztahů (mít práva a povinnosti v mezích právního řádu)

10.3.1 Osobnost fyzických osob

Právní osobnost vzniká narozením a končí smrtí. Náleží ji vrozená práva seznatelná samotným rozumem a citem. Tato práva jsou nezcizitelná a nelze se jich vzdát. Smrt se prokazuje úmrtním listem, v mimořádných případech důkazem smrti, nebo prohlášením za mrtvého.

10.3.2 Osobnost právníckých osob

Právní osobnost má od svého vzniku do svého zániku. Právnícká osoba vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku a zaniká výmazem z něj, případně likvidací.

10.4 Svéprávnost

Jedná se o možnost právně jednat.

10.4.1 Svéprávnost fyzických osob

Osoba dosahuje plné svéprávnosti zletilostí (dosažení věku 18 let), případně dříve a to buď emancipací nebo sňatkem. Svéprávnosti lze člověka omezit, nikoliv zbavit a to pouze rozhodnutím soudu z důvodu vážné duševní nemoci a jen na určitý čas.

Způsobilost k protiprávním jednáním je způsobilost nést právní odpovědnost za svá jednání. Každé fyzické osobě je uznána od dosažení věku 15 let, případně při přičetnosti v době spáchání trestného činu (význam pro trestní právo)

10.4.2 Svéprávnost právníckých osob

Právnícké osoby nemohou mít svéprávnost, mají pouze osobnost. Z tohoto důvodu právníckou osobnost zastupuje statutární orgán. Ten je stanoven v zákoně, případně je určen při zakladatelském právním jednání.

11 Zastoupení

Pojem, druhy, smluvní zastoupení a plná moc, zákonné zastoupení, opatrovnictví

11.1 Zastoupení

Jedná se o nepřímé jednání dané fyzické nebo právnické osoby na základě smlouvy nebo zákona. Ze zastoupení obecně vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému, ale není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.

- zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného
- zástupce jedná osobně, ledaže je nutná potřeba nebo je se zastoupeným ujednáno, že pověří dalšího zástupce, pak ovšem odpovídá za řádný výběr takové osoby

11.2 Druhy zastoupení

11.2.1 Smluvní zastoupení

Vzniká na základě **smlouvy o zastoupení** dohodou **zmocnitele a zmocněnce**

- **plná moc** - zmocnitel uvede rozsah zmocnění v plné moci, jež je „legitimací“ o tomto zmocnění a jeho rozsahu pro třetí osobu. Plná moc je jen jednostranné potvrzení, že zastoupení bylo ujednáno a vzniklo
 - **speciální plná moc** - týká se určitého jednotlivého právního jednání (např. uzavření smlouvy se třetí osobou), nebo právního jednání v rámci celého případu (např. zastoupení advokátem ve sporu)
 - **generální plná moc** - ke všem jednáním
- vedle plné moci je tedy závazek mezi oběma stranami upraven právě ve smlouvě - ta se ale obvykle třetí osobně nepředkládá, tj. z tohoto důvodu se vystavuje plná moc
- plná moc se uděluje **písemně**, netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání
- **prokura** - zvláštní případ smluvního zastoupení podnikatele (velmi široká „podnikatelská plná moc“)

11.2.2 Zákonné zastoupení

Vzniká přímo ze zákona, jedná se o situace, kde je zastoupení nutné pro ochranu zájmů zastoupeného - například z důvodu nedostatku věku nebo nesvéprávnosti (např. zastoupení nezletilého rodičem, vzájemné zastoupení manželů)

11.2.3 Zastoupení na základě rozhodnutí soudu

Jedná se o jmenování opatrovníka soudem, kde soud určí rozsah práv a povinností opatrovníka. Soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů (např. nesvéprávnému člověku), může to být např. osoba blízká. Nově lze ustanovit opatrovníka i právnické osobě v případě

- nemá-li statutární orgán právnické osoby dostatečný počet členů k rozhodování
- jsou-li zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby, pokud daná právnická osoba nemá jiného člena statutárního orgánu, který by ji byl schopen zastupovat. Tzv. zájmová kolize
- je-li to potřebné ke správě jejích záležitostí nebo k ochraně jejích práv

Opatrovník má obdobná práva a povinnosti jako člen statutárního orgánu, při opatrovnictví je stanovena opatrovnická rada, která dohlíží na činnost opatrovníka.

12 Právnícké osoby

pojem, druhy, znaky, vznik, orgány, jednání, spolky, fundace, ústav

12.1 Právnícké osoby

Jedná se o společenské útvary (organizace, obchodní společnosti apod.), jimž právní řád přiznává právní subjektivitu, tj. způsobilost k právům a povinnostem - způsobilost být účastníkem vztahů

12.2 Orgány právníckých osob

12.2.1 Dělení podle počtu členů

- individuální
- kolektivní

12.2.2 Dělení podle činnosti

- nejvyšší
- statutární - jedná za právníckou osobu ve všech záležitostech
- kontrolní

12.3 Druhy právníckých osob

12.3.1 Fundace

Fundace je právnícká osoba založená majetkem vytvořeným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, za kterým byla založena. Fundace vytváří osamostatněný majetek, nemá společníky (nahrazuje je vůle zakladatele). U fundací je obligatorní existence statutárního a kontrolního orgánu. Kromě těchto orgánů není zakladatel nijak omezen a může zřídit funkci výkonného ředitele, správce, poradce, atd.

12.3.2 Nadace

Nadace je sdružení majetku za účelem dosahování společensky nebo hospodářsky užitečných cílů, např. nadace Dobrý anděl, nadace A. Nobela (Nobelovy ceny).

Nadace se zakládá nadační listinou, vzniká zápisem do veřejného rejstříku. Obligatorně musí mít statutární orgán, kterým je správní rada s nejméně 3 členy a kontrolní orgán, kterým je dozorčí rada s nejméně 3 členy, nebo revizor.

Nadace mohou podnikat pouze na vedlejší činnost.

12.3.3 Korporace

Korporace jsou nejstarším druhem právnické osoby, je to právnická osoba tvořena společenstvím osob.

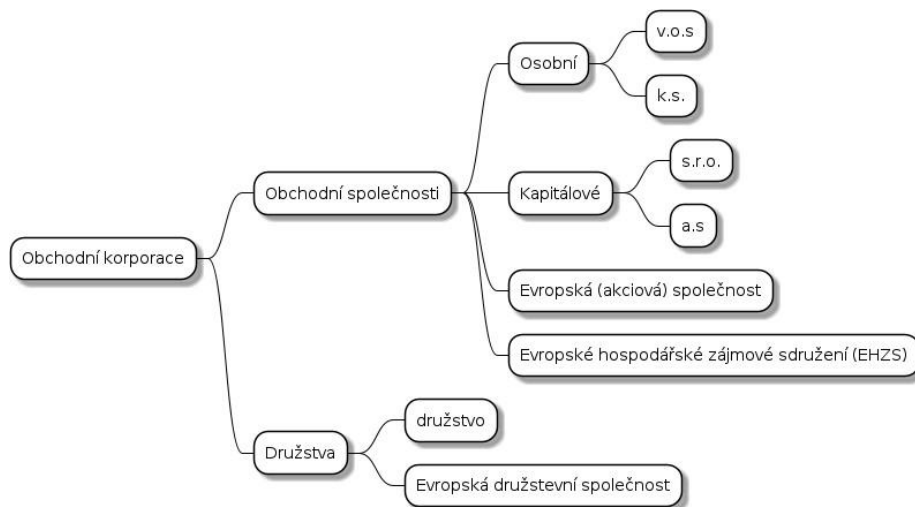
- **spolky**

- základní typ korporace
- má alespoň 3 členy
- hlavní účel nesmí být podnikání, podnikat může pouze jako vedlejší činnost
- zákon nepředvídá vkladovou povinnost
- musí mít vnitřní orgán, který bude určeno jako statutární orgán (výbor, předseda, ...)
- musí mít také nejvyšší orgán, který ale může být shodný se statutárním orgánem

- **obchodní korporace**

- obchodní společnosti
- družstva

- **ústavy**

Obrázek 1: Dělení obchodních korporací

12.3.4 Ústav

Jedná se o právnickou osobu založenou za účelem provozování společenské nebo hospodářské činnosti, jejíž výsledky jsou dostupné všem rovnocenně na základě předem stanovených podmínek. Zakládá se zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti, vzniká zápisem do veřejného rejstříku. Statutárním orgánem je ředitel, kterého volí a odvolává správní rada. Nenaplní-li ústav svůj účel, může jej soud zrušit na návrh osoby, která má na tom právní zájem.

13 Organizace soudní moci v ČR

postavení ústavního soudu, základy procesního práva,
druhy civilního procesu, zásady soudních řízení

13.1 Soudnictví v ČR

Kontrolní systém, který po porušení práva opět obnoví právní stav, který zabrání porušení práva. Jeho základním orgánem je soud, jehož činnost je specifická svou nezávislostí, vázaností pouze zákonem a veřejností. Základním pramenem soudnictví v ČR je Ústava.

13.2 Organizace moci soudní v ČR

13.2.1 Okresní soudy

- nejnižší článek soudní soustavy
- v prvním stupni rozhodují o věcech vyplývajících z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů
- rozhodují o vině a trestu

13.2.2 Krajské soudy

- druhý stupeň soudní soustavy
- v prvním stupni rozhodují ve věcech právně nesnadných, společensky významných, tam kde jim to svěřuje zákon (ochrana soudnosti, autorská práva)
- jsou subjektem ve správním soudnictví, rozhodují zde v prvním stupni
- ve druhém stupni rozhodují, pokud k řízení v prvním stupni byl příslušný okresní soud
- tvořeny předsedou soudu, místopředsedy, soudci a přísedícími
- rozhodují samosoudci nebo v senátu

13.2.3 Vrchní soudy

- Praha a Olomouc
- Působí jako soudy druhého stupně, pokud v prvním stupni rozhodoval soud krajský
- rozhodují v senátech tvořených předsedou a dvěma soudci

13.2.4 Nejvyšší soud

- nejvyšší stupeň soudní soustavy
- sleduje a vyhodnocuje rozhodnutí soudů a zaujímá k nim stanoviska
- rozhoduje v prvním stupni, pokud tak stanoví zákon, je příslušný k řízení o dovolání

- rozhoduje v senátu, který tvoří předseda a dva soudci, popřípadě s počtem soudců stanoveným zákonem

13.3 Speciální soudy

13.3.1 Nejvyšší správní soud

- soudním orgánem specializovaným výlučně pro oblasti správního soudnictví
- rozhoduje o kasačních stížnostech směřujících proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů ve správním soudnictví, rozhoduje ve věcech volebních, ve věcech rozpuštění politických stran a politických hnutí
- rozhoduje v senátu, který tvoří předseda a dva soudci

13.3.2 Ústavní soud

- soudní orgán ochrany ústavnosti
- má 15 soudců, jmenování prezidentem se souhlasem Senátu na 10 let
- odvolání není přípustné
- sídlí v Brně
- rozhoduje zejména o
 - zrušení zákonů a jiných právních předpisů, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem
 - o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky

13.4 Soudci, přísedící a soudní čekatelé

13.4.1 Soudci

- může jím být každý občan ČR, způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, kterému je alespoň 30 let
- musí mít vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku
- jsou jmenováni prezidentem doživotně

13.4.2 Přísedící

- může jím být zvolen občan ČR se stejnými požadavky jako soudce
- na okresní soudy volí zastupitelstvo obce, na krajské soudy zastupitelstvo kraje
- nemusí být vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku

13.4.3 Justiční čekatelé

- budoucí soudci, kteří po absolvování magisterského studia prochází přípravnou službou, která trvá 3 roky
- po skončení se podrobí odborné justiční zkoušce

13.5 Základy procesního práva

Procesní právo = je souhrn právních norem, které regulují proces, postup, jak se domoci svých subjektivních práv (hmotných práv) či jak realizovat své subjektivní povinnosti. Různé druhy procuse aplikace.

- Procesní právo civilní (civilní řízení)
- Procesní právo správní (správní řízení)
- Procesní právo trestní (trestní řízení)

13.6 Druhy civilního procesu, zásady soudních

Základním pramenem právní úpravy civilního soudního procesu je Občanský soudní řád, který upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení a právní vztahy, které v důsledku toho vznikají.

Dalším pramenem je 4. hlava Ústavy ČR + 5. hlava Listiny základních práv a svobod, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, nařízení ES.

13.6.1 Druhy civilního procesu

- **Řízení nalézací** - soud zjišťuje, co je právem a co je povinností a vydává o tom autoritativní rozhodnutí, které lze vykonat pomocí řízení vykonávacího
 - **sporné** - spor mezi účastníky o existenci či neexistenci vzájemných práv a povinností (žaloby o náhradu škody)
 - **nesporné** - cílem je úprava určitých právních vztahů ve veřejném zájmu (řízení ve věcech péče o nezletilé dítě, řízení opatrovnícké, řízení o prohlášení za mrtvého)
- **řízení exekuční** - dochází k realizaci toho, co bylo jako právo v konkrétním případě v nalézacím řízení soudem stanoveno
- **řízení zajišťovací**
- **řízení insolvenční**
- **řízení rozhodčí** - upravuje rozhodování majetkových sporů

13.6.2 Zásady soudních řízení

- **zásada rovnosti účastníků** - strany mají před soudem rovná práva
- **zásada nezávislosti a nestrannosti**
- **zásada dispoziční** - procesní iniciativa je dána do rukou účastníků, kteří během soudního řízení činí procesní úkony
- **zásada oficiality** - výjimečně v řízení nesporném, průběh celého řízení určuje a řídí výhradně soud
- **zásada projednací** - povinnost účastníků poskytnout soudu potřebné údaje
- **zásada vyhledávací (vyšetřovací)** - pouze v řízení nesporném, soud je povinen učinit vlastní vhodná opatření, která mu usnadní zjištění skutkového stavu v dané věci, a vyhledat k tomu potřebné důkazy
- **zásada volného hodnocení důkazů** - soud stanoví skutkový stav na základě vlastního hodnocení důkazů, jež není omezeno žádnými právními předpisy
- **zásada veřejnosti, ústnosti a přímosti** - každý má přístup k jednáním soudu, podkladem pro rozhodnutí soudu je pouze to, co vyšlo najevo v průběhu ústního jednání a co se před nalézacím soudem přímo odehrálo
- **zásada jednotnosti řízení**
- **zásada rychlosti a hospodárnosti** - důraz na efektivnost jednání, aby byla věc co nejrychleji projednána a rozhodnuta
- **zásada formální (procesní) pravdy a materiální pravdy**
 - **formální** - soud rozhoduje v konkrétním řízení podle tvrzení, skutečnosti a důkazů, které mu poskytli účastníci řízení nebo v řízení vyšly najevo
 - **materiální** - procesní odpovědnost za zjištění skutečné pravdy nese soud. Soud má povinnost dobře se pravdy a musí sám pravdu vyšetřit

14 Právní odpovědnost

Pojem, předpoklady vzniku, funkce, druhy, právní odpovědnosti.

Právní odpovědnost jsou nepříznivé právní důsledky stanovené právní normou, které vznikají v důsledku protiprávního jednání nebo stavu za právem stanovených podmínek. Jsou jedním z nástrojů dodržování zákonnosti. Rozsah a meze právní odpovědnosti stanovují zákony v souladu s ústavním pořádkem a Listinou základních práv a svobod. Odpovědným subjektem je ten, komu nepříznivé právní následky vznikají.

- **retrospektivní odpovědnost** - odpovědnost za něco, co se už stalo (právní, trestní), odpovědnost za porušení povinnosti
- **aktivní (prospektivní) odpovědnost** - odpovědnost za splnění povinnosti (za budoucí jednání)

14.1 Předpoklady vzniku právní odpovědnosti

Právní odpovědnost vzniká jen tehdy, jsou-li splněny právními normami stanovené předpoklady

- **objektivní**
 - protiprávní jednání nebo protiprávní stav
 - existence negativního důsledku protiprávního jednání (újma)
 - příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a újmou (tzv. kauzální nexus)
- **subjektivní**
 - všechny předpoklady objektivní odpovědnosti
 - zavinění - **úmysl** (přímý, nepřímý), **nedbalost** (vědomá, nevědomá)

14.2 Funkce právní odpovědnosti

- **preventivní** - předcházení porušení práva
- **reparační** - odstranění újmy tomu, komu byla protiprávním jednáním nebo stavem způsobena
 - sankční povinnost - náhrada vzniklé újmy, kompenzace (např. náhrada škody, odstranění vad plnění)
 - satisfakční povinnosť - poskytnutí zadostiučinění (veřejná omluva)
- **represivní** - postih odpovědného subjektu (represe), výchovný aspekt

14.3 Druhy právní odpovědnosti

- podle charakteru společenských vztahů, k jejichž opravě slouží (trestní, správní, občanskoprávní, pracovněprávní, ...)
- podle předpokladů jejího vzniku

- **subjektivní odpovědnost** - musí být splněny všechny předpoklady objektivního předpokladu a nic navíc. Např. trestní zavinění
- **objektivní odpovědnost** - k jejímu vzniku stačí objektivní předpoklady (např. odpovědnost za vady a prodlení). Liberační důvody (např. vyšší moc) umožňují zprostit se odpovědnosti
- podle toho, kdo nese nepříznivé právní následky
 - **vlastní** - následky nese ten, kdo porušil právní povinnost
 - **cizí** - následky nese někdo jiný než ten, kdo se provinil, nebo je nesou oba dohromady (osoby nezletilé)
- závazková (např. za vady a prodlení) a mimozávazková (např. trestní)
 - podle toho, zda povinnost (tzv. primární povinnost), která byla protiprávním jednáním porušena, byla součástí závazkového vztahu
- podle způsobu realizace
 - k realizaci je vyžadován akt aplikace práva - realizuje se na základě autoritativního zjištění
 - k realizaci se akt aplikace práva nevyžaduje - realizuje se dobrovolně

14.4 Základy trestní odpovědnosti

Trestní odpovědnost je odpovědnost za trestné činy. Jejich spáchání je právní skutečností zakládající odpovědnostní vztah (trestněprávní vztah) mezi subjektem trestní odpovědnosti (pachatelem) a státem. Podstatou je povinnost podrobit se trestu.

14.4.1 Skutková podstata trestného činu

- **objekt** - společenské zájmy, kterých se trestný čin dotýká, poškozuje je nebo je ohrožuje
- **objektivní schránka** - skládá se z protiprávního jednání pachatele, následku a příčinného vztahu mezi dvěma stranami
- **subjekt** - fyzická osoba starší 15 let, která je v době činu příčetná
- **subjektivní schránka** - míra zavinění

14.4.2 Trestní součinnost

- spolupachatelství
- účastenství - organizace, návod, pomoc

14.4.3 Tresty

Nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněný trest odnětí svobody, peněžitý trest, prospěšné práce, zákaz činnosti, propadnutí věci, propadnutí majetku, domácí vězení

14.4.4 Trestné činy

Protiprávní činy, které trestní zákon označuje za trestné a které vykazují znaky uvedené v takovém zákoně.

- **přečiny** - nedbalostní trestné činy, úmyslné trestné činy, za které hrozí odnětí svobody maximálně do výše 5 let
- **zločiny** - všechny trestné činy, které nejsou přečiny

14.4.5 Protiprávní jednání (delikt)

- **trestný čin** - trest je uložený soudem
- **správní delikt** - uložena sankce správním orgánem (např. napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, ...). Lze je rozdělit na přestupky a jiné správní delikty
- **disciplinární delikt** - disciplinární sankce
- **soukromoprávní delikt** - povinnost nahradit újmu. Odpovědnostní povinnost má tedy především reparační funkci

14.4.6 Újma

Majetková (škoda) nebo nemajetková. Negativní důsledek protiprávního jednání nebo stavu

15 Věci v právním smyslu

Věc v právním slova smyslu je vše co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí. Plodem je to, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy, jak je dáno jejím obvyklým účelovým určením a přiměřeně k němu, ať s přičiněním člověka nebo bez něho.

Užitky jsou to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy. Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věci.

Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný tvor - živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použije obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

Souhrn všeho, co osobně patří, se nazývá její **majetek**. Souhrn majetku a dluhů osoby tvoří dohromady její **jmění**.

15.1 Dělení věcí

15.1.1 Hmotné a nehmotné věci

- **hmotná věc** je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu
- **nehmotné věci** jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty
- na ovladatelné přírodní síly, se kterými se obchoduje, se použijí přiměřená ustanovení o věcech hmotných

15.1.2 Movité a nemovité věci

- **nemovité věci** jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon
- stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.
- veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou brány jako **věci movité**

15.1.3 Další dělení věcí

- zastupitelné a nezastupitelné věci
- zužitelné a nezužitelné věci
- jednotlivé a hromadné věci
- dělitelné a nedělitelné věci
- genericky a individuálně určené věci

16 Věcná práva k věci vlastní, vlastnictví, držba vznik, obsah, ochrana, omezení, spoluvlastnictví, SJM

Vlastnické právo je soubor základních oprávnění vlastníka věc držet, užívat jí a používat její plody a užitky, nakládat s ní - tzv. Vlastnická triáda (obsah VP)

- oprávnění vlastníka (subjektivní právo vlastnické) - vlastnická triáda
- povinnosti vlastníka - nezneužívat vlastnické právo na úkor jiných, povinnost strpět omezení stanovená zákonem

16.1 Věcné právo

Právo k věci, které má **absolutní charakter**, tj. působí vůči všem a které přechází spolu s ní na každého nového nabyvatele věci. Věcí se myslí věc v právním slova smyslu. Pro věcná práva je typická jejich veřejnost (jejich existence se dá často ověřit ve veřejných seznamech, např. katastr nemovitostí)

16.1.1 Dělení věcných práv

- věcná práva k věcem vlastním
 - vlastnictví
 - spoluvlastnictví
 - držba
- věcná práva k věcem cizím - obecná práva, jejichž obsahem jsou pouze určitá oprávnění, částečné právní panství nad věcí, která oprávněnému nepatří
 - právo stavby
 - věcné břemeno
 - zástavní právo
 - zadržovací právo
 - podzástavní právo
 - správa cizího majetku

16.1.2 Nabytí vlastnického práva

- **Originální (původní)** - věc neměla vlastníka, a nebo měla, ale přesto vzniklo právo jako nové
 - **vyrobením, zhotovením** - u věci co dříve neexistovala
 - **vydržením** - uplynutím vydržecí lhůty (3 roky věci movité, 10 let věci nemovité)
 - **přírůstkem** - plodonosné věci
 - **zpracováním** - zpracovatel se v dobré víře domníval, že věc může zpracovat. Vlastnické právo nabude ten, kdo má na nové věci větší podíl

- **smísením** - smísení vlastní věci s cizí, podobné jako zpracování
- **uplynutím doby v případě ztráty věci** - pokud není znám vlastník, nálezce povinen odevzdat obecnímu úřadu (nálezně 10%), pokud se vlastník do roka nepřihlásí, vlastníkem se stává stát
- **opuštěním věci** - vlastnické právo zaniká projevem vůle vlastníka, vlastníkem se stává stát
- **nalezením věci skryté** - vlastníkem se stává stát, nálezce je povinen odevzdat

- **Derivativní (odvozené)**

- **převod** - projev vůle, vlastník převede vlastnické právo (právní jednání)
 - * věci movité - převádí se tradicí
 - * věci nemovité - vlastnické právo se nabývá vkladem do katastru nemovitostí
- **přechod vlastnického práva** - např. při smrti - dědictví (právní událost)

16.1.3 Ochrana vlastnického práva

- **poskytovaná soudem**

- žalobou na vydání věci - movité - vydání, nemovité - vyklizení
- žalobou popírací - mří proti zásahům do vlastnického práva, které vlastníka ruší nebo omezují při výkonu jeho práv

- **poskytovaná orgánem státní správy**

- **svépomocná ochrana** - možnost přímo chránit svá práva. Musí být splněny podmínky (svépomoc přiměřená zásahu, bezprostřední hrozba zásahu, neoprávněnost zásahu)

16.1.4 Omezení vlastnického práva - pouze zákonem

- **úprava sousedských práv** - zákaz imisí (tj. např. zákaz obtěžování sousedů hlukem, zápachem, kouřem, ...)
- **možnost použít věc bez vlastníkového svolení** - pouze při stavu nouze a z naléhavého veřejného zájmu (na dobu nezbytně nutnou, v nezbytné míře a za náhradu)
- **vyvlastnění** - změna VP na základě vydání individuálního právního aktu, je možné pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona, za náhradu a nelze-li dosáhnout účelu jinak (např. dohodou)

16.1.5 Zánik vlastnického práva

- **absolutně** (nenabývá ho někdo jiný) nebo **relativně** (nabývá ho někdo jiný)
- **projevem vůle vlastníka** - smlouvou, opuštěním věci, zničením (spotřebením) věci
- **nezávisle na vůli vlastníka** - smrtí vlastníka, vydržením, vyvlastněním...

16.1.6 Držba

Faktický stav, při kterém držitel nakládá s věcí jako s věcí vlastní. Držitel je přitom osoba, která věc či právo drží a je od vlastníka odlišná.

NOZ stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že držba je řádná, poctivá a pravá

- **řádná** - platný právní důvod
- **poctivá** - osoba je v dobré víře, že jí věc patří
- **pravá** - nesmí být potajmu nebo lstí

16.1.7 Vydržení

Poctivý držitel, který právo vykonává po stanovenou dobu, v oprávněném domnění, že mu náleží, je může vydržet. K vydržení se vyžaduje pravost držby a aby se držba zakládala na platném právním původu.

Podmínkou pro vydržení vlastnického práva je nepřerušená držba trvající 3 roky, u nemovitostí pak 10 let.

Pokud osoba neprokáže právní důvod své držby, pak se jedná o mimořádné vydržení, pro které platí dvojnásobná vydržecí doba.

16.2 Spoluvlastnictví, společné jmění manželů

16.2.1 Reálné spoluvlastnictví

Spoluvlastnictví mají ve svém vlastnictví určenou část věci.

16.2.2 Podílové spoluvlastnictví

Věc není rozdělená, dělí se pouze vlastnické právo.

16.2.3 Vznik spoluvlastnictví

- vzniká stejným způsobem jako vlastnické právo, jeho předmětem je ale společná věc
- míru práv a povinností spoluvlastníků určují jejich podíly (dané procentem)
- pokud výše podílů není dohodnuta nebo stanovena právním předpisem, podíly jsou stejné

16.2.4 Obsah spoluvlastnictví

Práva a povinnosti se rozdělují do 3 skupin, podle toho, čeho se týkají

- **vzájemný vztah spoluvlastníků** - rozhodující není dohoda všech, ale jen většiny podle podílů (tzv. princip majorizace)
- **vztah všech spoluvlastníků ke třetím osobám ohledně společné věci** - spoluvlastníci jsou jediný subjekt, **jednají společně a nerozdílně**
- **Vztah jednoho spoluvlastníka ke třetím osobám ohledně jeho podílu** - převod podílu na osoby blízké nevyžaduje souhlas ostatních spoluvlastníků, převod na osoby jiné ho vyžaduje

16.2.5 Zrušení spoluvlastnictví

- **dohodou spoluvlastníků** - musí se týkat vždy celého předmětu spoluvlastnictví
- **rozhodnutím soudu** - na návrh některého spoluvlastníka, nedojde-li k dohodě, soud respektuje způsoby vypořádání stanovené v občanském zákoníku
 - oddělení ze spoluvlastnictví, podle výše podílu (pokud je to možné)
 - převedením vlastnického práva jednomu nebo více spoluvlastníkům vyplacením ostatních
 - prodej věci a rozdělení výtěžku

Občanský zákoník rozlišuje spoluvlastnictví podílové, bytové, přídatné a společenství jmění

16.3 Společné jmění manželů

Společné jmění manželů je součástí společenství jmění. Základní úprava majetkových vztahů mezi manželi. Od podílového spoluvlastnictví se liší tím, že podíly nejsou určeny v době jeho trvání, ale k jejich určení dochází až při zániku společného jmění, tj. představuje ideální formu vlastnictví bez vymezení podílu. Společné jmění může vzniknout pouze mezi manželi.

16.3.1 Vznik společného jmění manželů

- vzniká okamžikem uzavření manželství
- dohodou manželů (forma notářského zápisu) může být odložen až ke dni zániku manželství

16.3.2 Předmět a rozsah společného jmění manželů

- **majetek** - to, čeho nabyl jeden z manželů, nebo čeho nabili oba manželé společně za trvání manželství. Jedná se např. o věci, majetková práva, pohledávky, podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu...
- **dluhy** - převzaté za trvání manželství

- do společného jmění manželů nepatří majetek, nabitý dědictvím nebo darem a věci, které slouží k osobní spotřebě jen jednoho z manželů. Nabytí podle právních předpisů o restituci majetku
- předmět a rozsah společného jmění manželů může vyplývat
 - ze zákonného režimu
 - ze smluvního režimu
 - z režimu založeného na základě rozhodnutí soudu

16.3.3 obsah společného jmění manželů

Práva a povinnosti náleží oběma manželům společně a nerozdílně = solidarita práv a povinností, také solidarita právních jednání

- **V jejich vzájemném vztahu** - manželé mají stejné právo společně užívat majetek společného jmění
- **Ve vztahu k třetím osobám** - běžné záležitosti týkající se společného majetku může vyřizovat každý z manželů, v ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů

Společné jmění manželů může být ve třech režimech:

- **zákonný** - vše, co nabili za dobu trvání manželství s výjimkou věcí osobní potřeby, darů, dědictví, náhrady nemajetkové újmy na svých přirozených právech, co nabyli ze svého výlučného jmění a zisk ze všeho předešlého. Součástí jsou i dluhy převzaté za trvání manželství
- **smluvená** - smlouva o manželském majetkovém režimu formou veřejné listiny, ne úpravy správy majetku. Režim funguje buď v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik SJM ke dni zániku manželství, nebo v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu.
- **režim založený a rozhodnutí soudu** - nastává pouze ze závažných důvodů:
 - manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželovi
 - manžela lze považovat za marnotratného
 - manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika

SJM zaniká zánikem manželství, nebo za trvání manželství, když je prohlášen konkurz na majetek jednoho z manželů, nebo jednomu z manželů je uložen trest propadnutí majetku.

17 Věcná práva k věci cizí, právo stavby, správa cizího majetku

reálná břemena a služebnosti, právo zadržovací a zástavní

17.1 Věcná práva k věcem cizím

Věcná práva, jejichž obsahem jsou pouze určitá oprávnění, částečné právní panství nad věcí, která oprávněnému nepatří

- právo stavby
- věcné břemeno
- zástavní právo
- zadržovací právo
- podzástavní právo
- správa cizího majetku

17.1.1 Věcná břemena (služebnosti)

Jejich podstatou je omezení vlastníka věci ve prospěch někoho jiného tak, že je povinen něco strpět, něčeho se zdržet, něco konat, nebo něco dát. Věcná břemena slouží k tomu, aby oprávněný mohl využít určitou část užitné hodnoty cizí věci, pro vlastníka to znamená, že je naopak povinen něco dát, konat, strpět, nebo se něčeho zdržet. Věcná břemena spočívají v dlouhodobém nebo opakovaném právním jednání.

- **služebnosti** - vlastník věci je povinen něco strpět, nebo se něčeho zdržet (pasivní činnost). Např. neoplotit část pozemku.
- **reálná břemena** - vlastník věci má povinnost něco dát nebo konat (aktivní činnost)

17.1.1.1 Služebnosti Oprávněný ze služebnosti se může domáhat ochrany svého práva. Oprávněný se podílí na nákladech. Služebnost vázne na věci i v případě, že změní vlastníka. Nabytí služebnosti je možné:

- smlouvou
- pořízením pro případ smrti, tj. závěť nebo dědická smlouva
- vydržením
- ze zákona
- rozhodnutím orgánu veřejné moci (např. soudní rozhodnutí)

Služebnost vzniká:

- zápisem do seznamu - pokud jsou věci zapsané ve veřejném seznamu
- účinností smlouvy - není-li věc zapsaná ve veřejném seznamu

Druhy služebnosti:

- **pozemkové služebnosti** - zřizují se ve prospěch určitého panujícího pozemku
 - služebnost inženýrské sítě
 - opora cizí stavby
 - právo na svod dešťové vody
 - služebnost stezky, průhonu a cesty
 - právo pastvy
- **osobní služebnosti** - zřizují se ve prospěch určité osoby
 - užívací právo - právo užívat cizí věc
 - požívací právo - právo užívat cizí věc a brát z ní plody a užitky
 - služebnost bytu

Zánik služebnosti:

- **trvalá změna** - služební věc již nemůže sloužit panujícímu pozemku nebo oprávněné osobě
- **smlouvou** - dohodnou-li se strany
- **smrtí oprávněného** - osobní služebnost
- **uplynutím doby**, na kterou byla sjednána
- **rozhodnutím orgánu veřejné moci** - ze zákona, zánikem věci

17.1.1.2 Reálná břemena

- **vlastník věci** je zavázán vůči oprávněné osobě něco dávat nebo konat
- lze zřídit pouze k věci zapsané do veřejného seznamu (typicky tak věci nemovité)
- **časově neomezené** - musí být vykupitelné, jinak časově omezené
- **vznik zápisem** do veřejného seznamu, zánik obdobně jako u služebností
- např. poskytovat část plodin, které se urodili na pozemku vlastníka

17.2 Správa cizího majetku

- každý, komu je svěřena správa majetku, který mu nepatří, ve prospěch někoho jiného (beneficienta), je **správcem** cizího majetku
- správce právně jedná jako zástupce vlastníka, činnost správce je zásadně úplatná
 - **správa cizího majetku prostá** - je povinností správce pečovat o zachování podstaty a účelu majetku
 - **správa cizího majetku plná** - správci vznikají širší oprávnění - správce může se spravovaným majetkem učinit vše, co je potřebné k jeho zachování, zhodnocení nebo rozmnožení

17.2.1 Povinnosti správce vůči beneficiantovi

povinnost správce jednat s péčí řádného hospodáře - čestně, věrně, prozíravě a pečlivě se zřetelem k účelu, jehož má být dosaženo

správce předkládá 1x ročně vyúčtování

17.2.2 Skončení správy

- odstoupením, odvoláním, omezením svéprávnosti nebo usvědčením úpadku správce
- uplynutím doby, na kterou byla zřízena, dosažením účelu nebo zánikem práva beneficianta ke spravovanému majetku
- povinnost předložit vyúčtování při skončení

17.3 Svěřenecký fond

- podstata je v tom, že jeho zakladatel vyčlení ze svého majetku určitou část a svěří jí svěřeneckému správci, který majetek spravuje ve prospěch určité osoby (**obmyšleného**) či za konkrétním (např. charitativním) účelem
- vzniká smlouvou nebo pořízením pro případ smrti
- správce je oprávněn ke svěřenému majetku vykonávat práva, která přísluší vlastníkově, ale nenabývá svěřený majetek do vlastnictví, tudíž nemůže být použit na jeho dluhy. Zástavní právo toto zabezpečuje
- zánik - uplynutím doby, dosažením účelu nebo rozhodnutím soudu

17.4 Právo stavby

speciální věcné právo

- nezáleží na tom, zda se jedná o stavu již zřízenou nebo dosud nezřízenou
- právo stavby je bráno jako **věc nemovitá**
- nelze zřídit k pozemku, na kterém vázne právo přičící se účelu stavby

17.5 Právo zástavní

- rozlišujeme zástavního věřitele a zástavního dlužníka
- zástavní právo zabezpečuje věřiteli ochranu proti každému, kdo by jej ve výkonu tohoto práva ohrožoval
- má akcesorickou povahu - jeho existence je závislá na existenci hlavního závazku
- má dvě funkce: zajišťovací a uhrazovací
- zajišťovací - v době, kdy dluh není splacen

- uhrazovací - nastupuje poté, co dlužník nesplatí svůj dluh
- předmětem může být jakákoliv věc, jakákoliv hodnota, se kterou lze obchodovat
- vznik - smlouva o zřízení zástavního práva, určení zástavy, určení zajišťovacího dluhu, určení jistiny

17.6 Právo zadržovací

- slouží k zajištění splatného dluhu
- funkce je pouze zajišťovací, nikoliv uhrazovací
- nevzniká na základě smlouvy
- zadržovatel má povinnost o věc pečovat

18 Podnikatel, podnikání, spotřebitel

obchodní firma a sídlo podnikatele, závod

18.1 Podnikání

Výdělečná činnost vykonávaná soustavně, samostatně, na vlastní odpovědnost, vlastním jménem a za účelem dosažení zisku.

18.2 Podnikatel

Ten, kdo vykonává tuto činnost na základě živnostenského nebo jiného oprávnění a je zapsán v obchodním rejstříku. Může jím být fyzická i právnická osoba.

18.2.1 Identifikační znaky

- obchodní firma / jméno příjmení
- sídlo / bydliště
- IČO
- údaj o zápisu v obchodním rejstříku

Základní zásadou je nezaměnitelnost a neklamnost těchto znaků.

18.2.2 Spotřebitel

Fyzická osoba, která mimo rámec svého podnikání či samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem

18.3 Obchodní firma

- jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku (nezapsaná osoba nemá firmu)
- u fyzických osob je to jméno, příjmení a dodatek odlišující osobu podnikatele či druh podnikání
- u právnické osoby je to název a dodatek označující právní formu
- je to pojmenování podnikatele, nejedná se o právní subjekt (podnik, závod)
- zásada jedné firmy: podnikatel smí mít pouze jednu firmu
- zásada staré firmy: pokud se jméno člověka-podnikatele změní, může používat v obchodní firmě své staré jméno bez potřeby připojit dodatek s novým jménem, změnu však musí uveřejnit
- obchodní firma může být převedena smlouvou (samostatně a volně), a nebo si podnikatel může firmu ponechat a poskytnout ji jinému podnikateli do užívací smlouvy (franšízing)
- **základní principy při vytváření firmy**

- **nesmí být zaměnitelná**
- **nesmí působit klamavě**
- **je stanovená priorita** (práva má ten, kdo ji použil jako první)
- **splňuje zásadu relativní výlučnosti** (může mít některé prvky shodné, ale musí se alespoň v něčem i lišit)
- **ochrana obchodní firmy** - každý, kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, se může proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby odstranil závadný stav, popřípadě nahradil vzniklou újmu (hmotnou - škody, nebo nehmotnou - pověst)

Obchodní firma i jméno podnikatel zapsaného do OR mají **trojí význam**

- **prvek identity** podnikatele
- **ochranné označení** - může být součástí jeho goodwillu
- speciální typ hmotného statku vyznačující **osobnost podnikatele** (zvláště pokud se shoduje jméno podnikatele s názvem firmy)

18.3.1 Sídlo

- sídlo je významné pro příslušný soud, správce daně atd.
- každá právnická osoba musí mít sídlo určené adresou
- právní důvod užívání prostor, kde má právnická osoba - nájemní smlouva, vlastnictví nebo prohlášení vlastníka nemovitosti
- u fyzických osob je sídlo určené adresou zapsanou v obchodním rejstříku či jiné evidenci
- pokud se nezapisuje osoba jako podnikatel, má sídlo jako adresu závodu, nebo bydliště

18.3.2 Obchodní závod

- organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování
- není to právní subjekt, který podniká (to je podnikatel), ale ten předmět, se kterým podnikatel podniká
- v závodu se propojují osobní, hmotné a nehmotné složky podnikání (např. goodwill - duše závodu)
- je to věc ve právním slova smyslu (věc hromadná)
- podnikateli je umožněna dispozice se závodem - smlouva o koupi, pachtu, ...

19 Jednání podnikatele a za podnikatele, zastoupení podnikatele, prokura

19.1 Jednání podnikatele - fyzické osoby

- **přímé (osobní) jednání dané fyzické osoby**
- **nepřímé jednání dané fyzické osoby - zastoupení**
 - obecná úprava zastoupení - zákonný zástupce, opatrovník, člen domácnosti, zástupce stanovený smlouvou
 - zvláštní zastoupení podnikatele fyzické osoby - **prokurista**, zmocněnec podnikatele při provozu obchodního závodu, zastoupení v provozu podnikatele, zastoupení vedoucím odštěpeného závodu, likvidátor, insolvenční správce

19.2 Jednání podnikatele - právnické osoby

- právnické osoby zastupují její orgány, ti mohou být individuální nebo kolektivní (rozhoduje většina)
- nejdůležitějším orgánem právnické osoby je **statutární orgán**, který může právnické osoby zastupovat ve všech záležitostech a má vůči jiným orgánům zbytkovou působnost (náleží mu působnost kterou zákon, či jiné prostředky nestanovili jinému orgánu)
- jiným orgánem právnické osoby je například dozorčí rada nebo výbor pro audit, právnická osoba může vytvořit i další orgány nezapsané v obchodním rejstříku - jejich členové pravomoci obdobné zaměstnancům

19.3 Přímé nebo nepřímé zastoupení podnikatele

- **přímé zastoupení** - zástupce jedná **jménem** a **na účet** zastoupeného
- **nepřímé zastoupení** - zástupce jedná **svým jménem**, ale **na účet** zastoupeného

19.4 Prokura

Zvláštní případ smluvního zastoupení podnikatele (velmi široká „podnikatelská plná moc“)

- podnikatel zmocňuje prokuristu ke všem právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu (filiální prokura - k jednou závodu, pobočce)
- prokura se povinně zapisuje do obchodního rejstříku s deklaratorním účinkem
- smrtí podnikatele ani výmazem z obchodního rejstříku prokura nezaniká, zaniká ukončením zastupitelského smluvního vztahu zakládajícího prokuru (např. převod, pacht závodu)

- musí mít **písemnou formou** a je účinná jejím udělením
- prokuristou může být **pouze fyzická osoba** a uděluje ji ten, kdo je zapsaný do obchodního rejstříku
- podnikatel může **udělit prokuru několika osobám** - každý z nich jedná samostatně, ledaže se jedná o tzv. **kolektivní prokuru**
- **nelze ji omezit**, lze ji pouze rozšířit (na zcizování a zatěžování nemovitostí)
- prokura musí být vykonávána **osobně a s péčí řádného hospodáře**

19.5 Jednání *ultra vires* - nad rámec, překročení rozsahu zástupčího oprávnění

- **zákonné zastoupení** - zastoupený musí překročení **schválit**, jinak je z jednání zavázán zástupce
- **smluvní zastoupení** - zastoupený má povinnost **reakce** (aktivní vyslovení **nesouhlasu**), jinak je z jednání zavázán
- **podnikatelé** - překročení zástupčího oprávnění podnikatele zavazuje **vždy**

20 Živnostenské podnikání, neživnostenské podnikání

20.1 Živnost

- soustavná činnost, provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem

20.2 Podmínky provozování živnosti

- všeobecné
 - plná svéprávnost - dosažení zletilosti (18 let nebo manželství)
 - bezúhonnost - ten, kdo nebyl trestán v souvislosti s podnikáním
- zvláštní podmínky - odborná nebo jiná způsobilost (v případech odborných živností)

20.3 Překážky provozování živnosti

- překážky soukromoprávní
 - pokud byl na majetek prohlášen konkurs
 - pokud dojde k zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k náhradě insolvenčního řízení
 - pokud je vydáno rozhodnutí o zrušení konkursu proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů
- překážky veřejnoprávní
 - pokud byl soudem uložen trest nebo zákaz

20.4 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce

- odpovědným zástupcem může být jen fyzická osoba, která splňuje všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti, odpovídá za řádný provoz živnosti
- **obligatorní odpovědný zástupce** - zákon uloží podnikateli ho stanovit pokud:
 - podnikatelem je fyzická osoba, která nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti
 - podnikatelem je právnická osoba se sídlem v ČR
 - podnikatelem je zahraniční právnická osoba
- **fakultativní odpovědný zástupce** - u osoby, která by sice mohla provozovat živnost osobně, ale z jakéhokoliv důvodu to nechce

20.5 Povinnosti podnikatele při provozování živnosti

- zajistit účast odpovědného zástupce při provozování živnosti v potřebném rozsahu
- viditelně označit obchodní firmou nebo jinak objekt, v němž má sídlo
- prokázat kontrolnímu orgánu způsob nabytí prodáváného zboží atd.
- povinnost, aby na provozovně byla osoba hovořící česky, slovensky
- povinnost vydat doklady o prodeji zboží

20.6 Dělení živností

- **ohlašovací**
 - řemeslné - nutná odborná způsobilost, vyučení v oboru (cukrářství, pekařství, kadeřnictví)
 - vázané - nutná odborná způsobilost (účetnictví, provozování autoškoly, masáže)
 - volné - žádná odborná způsobilost (pronájem, návrhářství, modeling)
- **koncesované** - mohou být provozovány jen na základě státního povolení - koncese (výroba alkoholických nápojů, prodej zbraní, výroba paliv)
- **co umožňuje živnostenské podnikání:** vyrábět, prodávat, prodávat výrobky i jiných výrobců, poskytování služeb

20.7 Živnostenské oprávnění

- oprávnění provozovat živnost
- u ohlašovacích živností vzniká dnem ohlášení
- u právnických osob vzniká zápisem do obchodního rejstříku
- **prokazování oprávnění:** výpisem z obchodního rejstříku, rozhodnutím o udělení koncese
- **živnostenské úřady** vydávají a odebírají oprávnění

20.8 Neživnostenské oprávnění

- **činnost, která není v živnostenském zákoně**, je upravena jinými předpisy než zákonem o živnostenském podnikání. Může být vykonáváno FO, PO, FO + PO.
- **nepodnikatelské činnosti**
 - **pronájem nemovitostí**, bytů a nebytových prostor není živností v případě, že vedle pronájmu není poskytována i jiná činnost
 - činnosti, které nejsou právně regulovány - služby k **uspokojování sexuálních potřeb, služby přírodních léčitelů**

- **využívání výsledků duševních tvůrčí činnosti chráněných zvláštními zákony, jejich původci nebo autory**
 - * pokud tuto činnost vykonávají autoři, nepotřebují ani ničí souhlas, ani získání živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění
 - * podmínkou je, že vydávají, rozmnožují či rozšiřují svá autorská díla na své náklady
 - * jiná osoba než autor potřebuje k takové činnosti vedle souhlasu autora i příslušné oprávnění
- **restaurování kulturních památek** nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi
- **provádění archeologických výzkumů**
- **podnikatelské činnosti** - musí mít podnikatelské oprávnění
 - **neživnostenské podnikání fyzických osob** - svobodná povolání (lékaři, notáři, auditoři, advokáti, právníci, veterináři atd. - nutné vysokoškolské vzdělání + praxe + atestace)
 - **neživnostenské podnikání právnických osob** - činnost bank, výroba elektřiny, obchod s elektřinou, drážní doprav, televizní vysílání, lesnictví, výroba léčiv, činnosti vyhrazené ze zákona státu (pošta)

21 Veřejné rejstříky

význam zápisu, obchodní rejstřík, sbírka listin

Informační systém veřejné správy, kam se zapisují zákonem stanovené údaje o osobách, o kterých to zákon stanoví (všechny právnické osoby a některé fyzické osoby)

21.1 Veřejné rejstříky

Veřejným rejstříkem se rozumí 6 taxativně vymezených rejstříků. Veřejné rejstříky jsou vedeny rejstříkovým soudem v elektronické podobě

- spolkový rejstřík
- nadační rejstřík
- rejstřík ústavů
- rejstřík společenství vlastníků jednotek
- obchodní rejstřík
- rejstřík obecně prospěšných společností

21.1.1 Princip formální publicity

- veřejný rejstřík je **každému přístupný**, každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si z něj opisy a výpisy (výjimkou je rodné číslo, které se nezveřejňuje, pokud není součástí listin)

21.1.2 Princip materiální publicity

- zákon chrání každého, kdo důvěřuje údajům zapsaným ve VR a obsahu listin ve Sbírce listin

- **pozitivní** - skutečnosti, zapsané v obchodním rejstříku, jsou účinné vůči třetím osobám až ode dne zveřejnění
- **negativní** - nebyla-li některá skutečnost do VR zapsána, ačkoliv tam zapsána být měla, tak zapsané skutečnosti by v takovém případě byly účinné vůči třetím osobám, přestože by neodpovídaly skutečnosti

21.1.3 Právní účinky zápisů ve veřejném rejstříku

- **konstitutivní zápis** - má za následek vznik, změnu nebo zánik určitého právního stavu. Aby daná skutečnost nastala, je nezbytné aby byla zapsána do VR. Bez zápisu by právní stav vůbec nenastal. (např. zápis vzniku či zániku obchodní společnosti)
- **deklaratorní zápis** - právní účinky nastávají již na základě právní skutečnosti před zapsáním do VR. Zápis do VR o tomto stavu pouze informuje. (např. změna člena orgánu PO)

21.1.4 Rejstříkové řízení

(ve věcech VR, o zápisu do VR, patří mezi nesporná řízení)

- **je vedeno rejstříkovými soudy - krajské soudy**
- řízení ve věcech veřejného rejstříku se zpravidla zahajuje na návrh. Měli však být dosažena shoda mezi zápisem a skutečným stavem, lze řízení zahájit i bez návrhu
- **návrh na zápis musí být podán** prostřednictvím tzv. inteligentních formulářů - elektronické, podpis na formuláři musí být úředně ověřen (u elektronického návrhu musí obsahovat potřebné elektronický podpis), musí být podán oprávněnou osobou, musí být srozumitelný a obsahovat potřebné náležitosti. Poté jsou zaslány rejstříkovému soudu.

21.1.5 Povinnost zapsané osoby vůči veřejnému rejstříku

- vedení aktuálních informací, podat návrh na zápis do 15 dnů ode dne, kdy došlo k nějaké změně. Pokud toto dané osoba nesplní, zahájí soud řízení a pokud daná osoba nesplní svou povinnost ani v dodatečné lhůtě, může dostat pořádkovou pokutu nebo může dojít až k zrušení PO

21.2 Obchodní rejstřík

Rejstřík, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje, jež se týkají podnikatelů či organizačních složek. Je veden u krajských soudů, v Praze u městského soudu. Každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si výpisy, ovšem za příslušný soudní poplatek.

Subjekty zapisované do OR - pouze osoby zapsané do OR mají obchodní firmu, mohou zřídit odštěpený závod a mít prokuristu. Zapisují se tam:

- obchodní společnosti
- družstva a subjekty, u kterých to upravuje zákon (např. státní podniky)
- zahraniční FO s bydlištěm nebo PO se sídlem mimo EU podnikající na území ČR
- FO s vysokým obratem

Zápis obsahuje: název, sídlo, předmět činnosti, právní forma, orgány + u a.s. a s.r.o. výše základního kapitálu

21.3 Sbírka listin

Jedná se o součást veřejného rejstříku, obsahující důležité listiny týkající se jednotlivých subjektů (zakladatelská listina, společenská smlouva, účetní závěrky, podpisové vzory statutárních orgánů)

- nahlížet do ní může každý
- zapisované osoby sem zakládají zákonem stanovené listiny

22 Obchodní korporace, vztah NOZ a ZOK. Podíl, vklad, základní kapitál, jednočlenná obchodní společnost

22.1 Obecně o obchodních korporacích (dle NOZ)

- jsou to právnické osoby, které mají právní osobnost
- korporace jsou vytvářeny jako společenství osob. Výjimka u a.s. a s.r.o., kde může být i jen jeden člen, mluvím pak o tzv. jednočlenné společnosti
- obchodní korporace mají výdělečný účel - hlavní činností je totiž podnikání, ale mohou být založené za účelem správy vlastního majetku (to není podnikatelská činnost) a a.s. a s.r.o. i za jiným účelem

22.2 Obchodní korporace (dle ZOK)

22.2.1 Obchodní společnosti

- **kapitálové**
 - společnosti s ručením omezeným - s.r.o.
 - akciové společnosti - a.s.
- **osobní**
 - veřejné obchodní společnosti - v.o.s
 - komanditní společnosti - k.s.
- **nadnárodní formy obchodních společností**
 - Evropské společnosti - ES
 - Evropské hospodářská zájmová sdružení - EHVS

22.2.2 Družstva

- družstvo - družstvo, bytové družstvo a sociální družstvo
- evropská družstevní společnost SCE

22.3 Osobní společnosti

- **společníci ručí za dluhy společnosti v plném rozsahu - neomezeně** (výjimkou jsou komanditisté, kteří mají postavení jako společníci u kapitálových společnostech)
- společníci jsou povinni **osobně se účastnit činnosti na společnosti**
- **společníci nemohou převést svůj podíl, ale neomezeně ručí společník může společnost vypovědět** (společnost pak zanikne, nebo se společníci dohodnou na jejím pokračování a musí pak tomuto společníkovi vyplatit vypořádací podíl)
- při zániku účasti i jen jednoho ze společníků se společnost zásadně ruší a vstupuje do likvidace

- společnost netvoří povinně základní kapitál
- statutární orgány - musí být vždy společníci, vyžaduje se jednomyslnost

22.4 Kapitálové společnosti

- **společníci ručí za dluhy společnosti jen do výše svých nesplacených vkladů a po splacení neručí vůbec - omezeně.** Riskují pouze ztrátu svého vstupního vkladu, a nebo neručí vůbec (a.s.)
- společníci se **na činnosti společnosti osobně podílet nemusí**
- **podíly jsou převoditelné** - možnost převést svůj podíl, ale pouze na jiného společníka
- zánik účasti společníka na společnosti nemá na trvání společnosti žádný vliv
- **společnost tvoří povinně základní kapitál**, zákon předepisuje jeho minimální rozsah, **vklady do majetku společnosti jsou povinné**, minimální výše předepsaná zákonem
- **statutární orgány - členy nemusí být jen společníci** (např. profesionální management). Rozhodují většinovým váženým hlasováním (váha hlasu odpovídá výši vkladu společníka)

22.5 Družstvo

- specifická forma obchodní korporace
- rozdílný - variabilní základní kapitál

22.6 Vztah ZOK a NOZ

Zákon o obchodních korporacích je ve vztahu k občanskému zákoníku (NOZ) zvláštním zákonem. To znamená, že občanský zákoník se použije tam, kde nelze některou otázku řešit pole ZOK - zásada subsidiarity.

ZOK není nástupcem **obchodního zákoníku**, který byl zrušen, přebírá pouze tu část dosavadního obchodního zákoníku, která se týká **obchodních korporací**

Výhody ZOK: posiluje osobní zodpovědnost za správu obchodních korporací (funkčnější ochrana třetích osob), koncept péče řádného hospodáře, liberalizace, flexibilita, systematika a přehlednost

NOZ upravuje např. prokuru, obchodní firmu, většinu smluvních typů, nekalou soutěž...

22.7 Vklad

- peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace

- předmětem vkladu je věc, kterou se vkladatel (společník, budoucí společník) zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní (vkladová povinnost)
- **vkladovou povinnost lze splnit:**
 - **splacením** v penězích - **peněžitý vklad**
 - **vnesením** jiné penězi ocenitelné věci - **nepeněžitý vklad**, musí být oceněn znaleckým posudkem
 - * předmět vkladu může mít hodnotu vyšší, než je vklad - rozdíl těchto hodnot se nazývá **vkladové (emisní) ažio** a není součástí základního kapitálu
 - * součet vkladu a vkladového emisního ažia se nazývá **emisní kurz**
 - * do kapitálových společností **nelze vnést nepeněžitý vklad ve formě práce nebo služby**
 - u kapitálových společností musí být před jejich vznikem **zcela vneseny nepeněžené vklady a musí být splaceno alespoň 30% peněžitého vkladu a emisního ažia**
- před vznikem obchodní korporace přijímá a spravuje splacené nebo vnesené předměty vkladů nebo jejich části společenskou smlouvou pověřený **správce vkladů**
 - **peněžitá vklady** - splaceny na zvláštní účet banky zřízený správcem vkladů
 - **nepeněžitá vklady** - hmotné movité nebo nemovité věci jsou předány správci vkladu. V ostatních případech (např. závod, pohledávka) - účinnost smlouvy o vkladu uzavřené mezi vkladatelem a správcem vkladů
- vklad není u osobních společností - není předepsaná minimální výše vkladu a tedy ani základní kapitál

22.8 Základní kapitál

Jedná se o **souhrn všech vkladů**, majetek společnosti a veličinu pro stanovení výše podílu každého společníka. V současné době už neplatí povinnost tvorby rezervního fondu, ale platí povinnost dodržovat zákonné nebo smluvní postupy při **zvyšování nebo snižování ZK**

22.9 Podíl

Jedná se o **úcast společníka v obchodní korporaci** a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Každý společník může mít **pouze 1 podíl** v téže obchodní korporaci. Toto neplatí pro kapitálové společnosti a komanditisty - ti mohou mít více podílů.

Podíl na **kapitálové společnosti**: podíly lze převádět, podíly se určují poměrem vkladů - podíl na ZK - výše podílu ovlivňuje hlasovací právo, právo na podíl na zisku a na likvidačním zůstatku. Podíl může být **inkorporován do cenných papírů**, tedy u s.r.o. do kmenového listu a u a.s. do akcií.

Přechod podílu buď smrtí nebo zánikem společníka přechází na jeho podíl v obchodní korporaci na dědice nebo právního nástupce.

22.10 Jednočlenná společnost

Kapitálovou společnost může založit i jediný zakladatel, poté se zakládá obchodní korporace **zakladatelskou listinou pořízenou ve formě veřejné listiny**. Kapitálová společnost může mít jediného společníka také v důsledku **soustředění všech podílů v jeho ruce**. Působnost **nejvyššího orgánu** vykonává v jednočlenné společnosti její společník.

23 Založení a vznik, zrušení a zánik obchodních korporací. Neplatnost obchodních korporací

23.1 Založení a vznik

- **založení** - dochází k němu tzv. **nakladatelským právním jednáním** zakladatelů
- **proces předcházející vzniku obchodní korporace:**
 - Obchodní korporace se zakládá **zakladatelským právním jednáním**, tj. společenská smlouva, zakladatelská smlouva nebo zakladatelská listina
 - * společenská smlouva, kterou se zakládá kapitálová společnost, vyžaduje formu **veřejné listiny**, u a.s. společenská smlouva = **stanovy**
 - * u jednočlenných společností se zakládá obchodní korporace **zakladatelskou listinou ve formě veřejné listiny**
 - má-li korporace vyvíjet podnikatelskou činnost, je podmínkou vzniku získání **podnikatelského oprávnění**, pokud je založena za účelem správy vlastního majetku, tak toto oprávnění nepotřebuje
 - poté se do obchodní korporace **vnáší peněžité a nepeněžité vklady**
 - posledním krokem je **podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku** (prekluzivní lhůta je 6 měsíců ode dne jejího založení, nebude-li podán účinky zanikají)
- **Obchodní korporace vzniká zápisem do obchodního rejstříku**

Jednání jménem společnosti před jejím vznikem - lhůta pro převzetí těchto jednání právnickou osobou je 3 měsíce od vzniku společnosti, pak je společnost z těchto jednání zavázána od počátku. V opačném případě je z těchto jednání zavázána přímo osoba, která za společnost, respektive jejím jménem, jednala

23.2 Neplatnost obchodní korporace

Po vzniku obchodní korporace ji soud prohlásí za neplatnou, jestliže:

- společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě
- ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu nebyla dodržena
- zjistí-li nezpůsobilost všech zakládajících společníků k právnímu jednání

23.2.1 Náležitosti nezbytná pro právní existenci právnické osoby

Uvedení obchodní firmy, výše vkladů, celkové výše upsaného základního kapitálu, předmětu podnikání nebo činnosti

23.3 Zrušení a zánik obchodní korporace

- **Zrušení OK s likvidací** (viz otázka 37)
 - **dobrovolná likvidace** - po uplynutí doby na kterou byla OK založena, dosažením účelu, pro který byla OK založena, rozhodnutím společníků či valné hromady
 - **nedobrovolná likvidace** - rozhodnutím soudu (společnost nemá déle než 2 roky statutární orgán schopný se usnášet, společnost vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek nebo společnost nadále nesplňuje předpoklady pro vznik právnické osoby)
- **zrušení OK bez likvidace** - přeměna OK (viz otázka 36)
- **zánik** - společnost zaniká výmazem z obchodního rejstříku

24 Veřejná obchodní společnost, komanditní společnost

24.1 Veřejná obchodní společnost (v.o.s)

- v.o.s. je společnost **alespoň 2 osob (FO nebo PO)**, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a **ručí za její dluhy společně a nerozdílně**
- minimální výše základního kapitálu **není stanovena**
- předmětem činnosti je **podnikání nebo správa vlastního majetku**
- společník v.o.s. za závazky **ručí, ale neodpovídá**
- firma obsahuje **označení** „veřejná obchodní společnost“ nebo zkratku v.o.s.
- obsahuje-li firma jméno jednoho ze společníků, stačí název „a spol“

24.1.1 Založení a vznik

- společnost se zakládá uzavřením **společenské smlouvy** - písemná forma, úředně ověřené podpisy všech zakladatelů
- **vzájemné právní poměry společníků se řídí společenskou smlouvou**
- společenská smlouva **obsahuje** také: název, sídlo, předmět činnosti, statutární orgán, určení společníků
- společenskou smlouvu **lze měnit dohodou všech** společníků (každý společník má **jeden hlas**, ledaže společenská smlouva určí jinak) - má-li být změnou společenské smlouvy zasahováno do práv společníků, je třeba ke změně souhlasu těch společníků, do jejichž práv se zasahuje
- k rozhodování ve všech věcech společnosti je zapotřebí **souhlasu všech společníků**
- přisoupivší společník ručí i za **dluhy** společnosti vzniklé **před** jeho přisoupením do společnosti. Může však požadovat po ostatních společnících, aby mu poskytli plnou náhradu za poskytnuté plnění a nahradili škody s tím spojené. Po zániku účasti ve společnosti, ručí společník jen za ty dluhy společnosti, které vznikly před zánikem jeho účasti.
- společnost vzniká **zápisem do obchodního rejstříku**

24.1.2 Práva a povinnosti společníků

- **statutárním orgánem** společnosti jsou všichni společníci.
- **společníkem nemůže být ten,**
 - na jehož majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs
 - nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku

– a nebo byl konkurs zrušen protože je jeho majetek zcela nepostačující

- **nemajetková práva** - právo podílet se na řízení a obchodním vedení společnosti - být statutárním orgánem společnosti, právo podat žalobu jménem společnosti, právo na poskytnutí informací o záležitostech společnosti (právo nahlížet do všech dokladů společnosti)
- **majetková práva** - právo na podíl na zisku, vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku
- **povinnosti** - společníci **nemají** vkladovou povinnost (ale můžou se k ní dobrovolně zavázat ve společenské smlouvě), mají zákaz konkurence, povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře, povinnost nést ztrátu společnosti

24.1.3 Podíly společníků

- podíly společníků jsou **stejné**, pokud společenská smlouva nestanoví jinak
- **převod podílů se zakazuje*** - platné od 31. 12. 2020
- **dědic podílu**, který se nechce stát společníkem, je oprávněn svou účast ve společnosti vypovědět, a to ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se stal dědicem, jinak se k této výpovědi nepřihlíží. Během této lhůty není dědic povinen se podílet na činnosti společnosti

*Od 1. 1. 2021 je možné tento podíl převést se souhlasem všech společníků, bez jejich souhlasu není převod možný. Tato změna má za cíl dosáhnout vyšší flexibility a atraktivity v.o.s.

24.1.4 Zisk a ztráta

- zisk a ztráta se dělí mezi společníky **rovným dílem**
- společník, který splnil svoji vkladovou povinnost, ke které se **dobrovolně** zavázal ve společenské smlouvě, má právo na podíl na zisku ve výši **25% z částky**, v níž splnil tuto svoji vkladovou povinnost. Pokud zisk společnosti k vyplacení této částky nepostačuje, rozdělí se mezi společníky v poměru částek, v nichž splnili svou vkladovou povinnost a zbylý zisk mezi společníky rovným dílem.

24.1.5 Zánik účasti na společnosti

Zánikem společnosti, smrtí (u FO) nebo zánikem (u PO) společníka, vystoupením ze společnosti, výpovědí společenské smlouvy na dobu neurčitou, ...

24.1.6 Zrušení a zánik v.o.s.

- zrušení společnosti s likvidací - **likvidace**
- zrušení společnosti bez likvidace - **přeměna v.o.s.**

Společnost zaniká **výmazem z obchodního rejstříku**.

24.2 Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, v níž alespoň *jeden společník ručí za její dluhy omezeně* - **komanditista**, a alespoň *jeden společník ručí za její dluhy* - **komplementář**, tzn. k.s. zakládají **minimálně 2 osoby** a ručí za dluhy solidárně.

- předmět činnosti - **podnikání, správa vlastního majetku**
- firma obsahuje název „komanditní společnost“, „kom. spol.“ nebo „k.s.“
- komanditista, jehož jméno je uvedeno ve firmě musí za dluhy společnosti ručit jako **komplementář**

24.2.1 Založení a vznik

- společnost se zakládá uzavřením **společenské smlouvy** (písemka forma + úředně podpisy všech zakladatelů)
- společenská smlouva **obsahuje** také: určení, který ze společníků je komplementář a který komanditista, výši vkladu každého komanditisty
- přistoupení komplementář ručí i za dluhy společnosti vzniklé před jeho přistoupením do společnosti. Může však požadovat po ostatních společnících, aby mu poskytli plnou náhradu za poskytnuté plnění a nahradili náklady s tím spojené. Po zániku účasti ve společnosti, ručí komplementář jen za ty dluhy společnosti, které vznikly před zánikem jeho účasti.
- společnost **vzniká zápisem do obchodního rejstříku**

24.2.2 Práva a povinnosti společníků

- **Statutární orgán** - všichni komplementáři (společenská smlouva může určit jen některé z nich, nebo jen jednoho) - **komanditisté nemohou být nikdy statutárním orgánem**
- **Společníkem nemůže být ten komplementář,**
 - na jehož majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs
 - nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku
 - anebo byl konkurs zrušen protože je jeho majetek zcela nepostačující
- **nemajetková práva společníků**
 - právo k obchodnímu vedení přísluší pouze komplementářům
 - ve věcech, které nepřísluší statutárnímu orgánu rozhodují všichni společníci, přičemž hlasují komplementáři a komanditisté zvlášť
 - právo na informace (nahlížet do všech dokladů společnosti)
- **majetková práva společníků**
 - právo na podíl na zisku, vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku

- **povinnosti společníků**

- Komplementář je povinen postupovat s péčí řádného hospodáře
- lze mít spíše za to, že zákaz konkurence se vztahuje jak na komplementáře, tak na komanditistu (tohle je trochu sporné, dříve jen na komplementáře)
- komanditisté mají vkladovou povinnost **min 1 Kč**
- povinnost podílet se na úhradě ztráty vyplývá pouze pro komplementáře

- **podíly komanditistů**

- určují se podle poměru jejich vkladů
- výše vypořádacího podílu komanditisty se určí podle pravidel stanovených tímto zákonem pro vypořádací podíl ve společnosti s ručením omezeným
- **za dluhy společnosti ručí komanditista s ostatními společníky společně a nerozdílně do výše nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku** - je-li splacen celý vklad, neručí komanditista za dluhy KS
- nabytí podílu **derivativním způsobem**
 - * **převoditelnost podílu** - u komanditisty se použijí přiměřeně ustanovení o převoditelnosti podílů v s.r.o. a u komplementáře ve v.o.s
 - * **převod podílu komplementáře se zakazuje**
 - * **smrtí společníka - dědic podílu**, který se nechce stát společníkem, je oprávněn svou účast ve společnosti vypovědět, a to ve lhůtě 3 měsíce ode dne, kdy se stal dědicem, jinak se k této výpovědi nepřihlíží - **výpovědní doba** činí tři měsíce a po dobu jejího běhu není dědic podílu povinen se podílet na činnosti společnosti

24.2.3 Zisk a ztráta

- **zisk a ztráta** se dělí mezi společnost a komplementáře na polovinu.
- **komplementáři** si zisk rozdělí podle pravidel určených pro společníky v.o.s
- část zisku, která připadla společnosti, se po zdanění rozdělí mezi **komanditisty** v poměru jejich podílů
- ztrátu komanditisté nenesou

24.2.4 Zrušení a zánik k.s.

- zrušení společnosti s likvidací - **likvidace**
- zrušení bez likvidace - **přeměna k.s.**

- důvodem pro zrušení k.s. není např. smrt nebo zánik komanditisty, prohlášením konkursu na majetek komanditisty...
- společnost zaniká **výmazem z obchodního rejstříku**

24.2.5 Komanditní suma

- pokud společenská smlouva určí, že komanditisté ručí za dluhy společnosti do výše určené částky („komanditní suma"), uvede se tato částka ve společenské smlouvě
- nelze sjednat nižší komanditní sumu, než kolik činí vklad komanditisty

25 Společnost s ručením omezeným

Společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění (společníci ručí omezeně).

- kapitálová společnost, **min. 1 společník** FO/PO
- **min. vklad je 1Kč** a minimální výše základního kapitálu je **1Kč**
- **předmět činnosti** je podnikání, jakákoliv zákonem dovozená činnost
- firma obsahuje označení „společnost s ručením omezeným“, „**spol. s.r.o.**“, „**s.r.o.**“

25.1 Založení a vznik s.r.o.

- uzavřením **společenské smlouvy** - v případě, zakládá-li společnost více osob
- uzavřením **zakladatelské listiny** - v případě, zakládá-li společnost jedno osoba
- společenská smlouva musí obsahovat mimo jiné: předmět podnikání nebo účinnosti, určení společníků, **počet jednatelů**, výši základního kapitálu a výši vkladu připadajících na podíl nebo podíly každého společníka, ...
- společnost vzniká **zápisem do obchodního rejstříku**

25.2 Práva a povinnosti společníků

25.2.1 Společenská práva

- právo **účastnit se řízení společnosti** - prostřednictvím účasti na valné hromadě a hlasování na ní
- právo nahlížet do všech dokladů společnosti
- právo podat žalobu jménem společnosti
- právo požádat soud o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady
- právo **ukončit účast na společnosti**

25.2.2 Majetková práva

- právo **na podíl na zisku** - rozdělen mezi společníky v poměru jejich podílů
- právo na **vypořádací podíl** - podíl v poměru odpovídajícím jejich podílům
- právo **na podíl na likvidačním zůstatku** - likvidační zůstatek se rozdělí mezi společníky nejprve do výše, v jaké splnili svou vkladovou povinnost. Nestačí-li likvidační zůstatek na toto rozdělení, podílejí se společníci na likvidačním zůstatku v poměru k výši svých splacených vkladů

25.2.3 Povinnosti společníků

- **vkladová povinnost** - do 5 let ode dne vzniku společnosti, jinak úrok z prodlení
- **příplatková povinnost** - společníci ručí solidárně, avšak omezeně. Rozsah ručení je dán výší, v jaké souhrnně nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitele vyzváni k plnění
- **zákaz konkurence** (od 1. 1. 2021 je zákon flexibilnější, umožňuje odchýlit se ve společenské smlouvě od úpravy zákonné. Je umožněno zúžit, či vyloučit všechna omezení, nebo určit podmínky, za nichž bude výkon zakázán, avšak v žádném případě není dotčena povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. To platí u všech kapitálových společností)

25.3 Kmenový list

- podíl společníka může být představován **kmenovým listem**, určí-li tak společenská smlouva
- **cenný papír na řad**, umožňující snazší převod podílu ve společnosti na někoho jiného
- cenný papír, který se v listinné podobě převádí rubopisem a předáním (tradicí)
- nemůže být veřejně nabízen nebo přijat k obchodování na veřejném trhu
- kmenový list **nelze** vydat jako zaknihovaný cenný papír

25.4 Podíl společníka s.r.o.

- určuje se podle poměru jeho vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu, ledaže společenská smlouva určí jinak
- společník může vlastnit **více podílů**, určí-li tak společenská smlouva
- každý společník **může převést svůj podíl** na jiného společníka anebo se souhlasem valné hromady i na osobu, která není společníkem
- **zemře-li společník**, přechází podíl na dědice - dědic podílu, který se nechce stát společníkem, je oprávněn svou účast ve společnosti vypovědět, a to ve lhůtě 3 měsíce ode dne, kdy se stal dědicem, jinak se k této výpovědi nepřihlíží
- **vznik a zánik účasti na společnosti**
 - **originální** - uzavřením společenské smlouvy
 - **derivativní** - převodem a přechodem podílu

25.5 Orgány společnosti

25.5.1 Valná hromada (obligatorní orgán)

- **nejvyšší orgán společnosti**, členy jsou všichni společníci
- **provádí usnesení**, jsou-li přítomni společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů
- rozhodnutí jsou přijímána **prostou většinou** přítomných společníků
- svolává jednatel **minimálně 1x za účetní období**
- **zvýšení a snížení základního kapitálu** - rozhoduje $\frac{2}{3}$ hlasů
 - zvýšení - probíhá buď převzetím vkladové povinnosti, nebo z vlastních zdrojů
 - snížení - snížením počtu vkladů nebo snížením výše vkladů
- disponuje pouze vnitřní působností, její působnost lze pouze rozšířit

25.5.2 Jednatel (obligatorní orgán)

- **statutární orgán společnosti**
- jednateli přísluší **obchodní vedení společnosti** - zásadně platí, že nikdo není oprávněn udělovat jednateli pokyny týkající se obchodního vedení společnosti
- dále zajišťuje řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, vedou seznam společníků
- musí být plně svéprávná a bezúhonná podle živnostenského zákona, nesmí u ní nastat překážka provozování živnosti a nesmí být vyloučena z výkonu své funkce
- **zastupuje s.r.o. ve všech věcech**, každý jednatel jedná za společnost **samostatně**
- jeho zástupčí oprávnění je v zásadě neomezené (případné omezení společenskou smlouvou nemá účinky vůči třetím osobám)
- možnost tvořit kolektivní orgán - sbor jednatelů (jednatelstvo)

25.5.3 Dozorčí rada (fakultativní orgán)

- její působnost je stanovena ZOK, členové voleni valnou hromadou, počet členů určuje společenská smlouva
- funkce člena dozorčí rady a jednatele je neslučitelná

25.6 Zrušení a zánik

- kromě případů zrušení společnosti, které obecně platí pro všechny obchodní korporace, upravuje ZOK dva zvláštní případy zrušení s.r.o.:
 - **všichni společníci se dohodnou o zrušení společnosti** - dohoda má formu veřejné listiny
 - **společník se může také domáhat zrušení společnosti u soudu** z důvodu určených společenskou smlouvou
- zrušení společnosti
 - s likvidací - **likvidace**
 - bez likvidace - **přeměna s.r.o.**
- společnost zaniká **výmazem z obchodního rejstříku**

25.7 Přeměny s.r.o.

- **fúze** - sloučením nebo splynutím společností s ručením omezeným, připuštěno sloučení nebo splynutí s akciovou společností, nástupnická společnost může být akciová nebo s ručením omezením.
- **převod jmění na společníka** - jen v případě, že jeho podíl představuje nejméně 90% základního kapitálu (a současně 90% hlasovacích práv).
- **změna právní formy** - možnost změny na veřejnou, komanditní, akciovou společnost i družstvo

26 Akciová společnost

Obchodní společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií. Obecně platí, že „co není zakázáno, je povoleno“. Akciová společnost může být založena jedním nebo více zakladateli (právnícké a fyzické osoby). Firma musí nést označení „akciová společnost“, „akc. spol.“ nebo „a.s.“

26.1 Akcie

Jedná se o cenný papír (zaknihovaný, nebo nikoliv), s nímž jsou spojená práva a povinnosti akcionáře jako společníka a.s. podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a na likvidačním zůstatku, při jejím zrušení s likvidací. Jedná se o podíl akcionáře na akciové společnosti a na jejím základním kapitálu.

Společnost vydává buď akcie se **jmenovitou hodnotou** nebo (xor) tzv. **kusové akcie**. Kusové akcie nemají jmenovitou hodnotu a jejich účetní hodnota se určuje počtem vydaných kusových akcií.

26.1.1 Náležitosti akcií vydávaných jako CP

Je nutné označení, že jde o akcii, identifikace společnosti, která akcii vydala, jmenovitou hodnotu nebo označení „kusová akcie“, identifikace akcionáře (u akcií na jméno), údaje o druhu akcie. Více viz otázka 34.

26.1.2 Druhy akcií

- **nesplacená akcie** - práva a povinnosti akcionáře do doby splacení emisního kurzu akcií (určí-li tak stanovy, mohou být tyto práva a povinnosti spojena se **zatímním listem** - cenný papír představující nesplacenou akcii)
- **nevydaná akcie** - práva a povinnosti akcionáře po splacení emisního kurzu akcií, nebyl-li vydán cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír představující účast na společnosti

26.2 Seznam akcionářů

Akcie na jméno se zapisuje do seznamu akcionářů, který vede společnost (vydala-li společnost zaknihované akcie, mohou stanovy určit, že seznam akcionářů je nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů). Jako **účastnické cenné papíry** se označují CP vydané akciovou společností, se kterými je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech této společnosti (zejména **akcie** a **zatímní listy**)

26.3 Založení a vznik

- k založení se **vyžaduje přijetí stanov**, které mají formu **veřejné listiny** (notářského zápisu)
- **založení společnosti je účinné**, splatí-li každý zakladatel případné emisní ážio a v souhrnu alespoň 30% jmenovité nebo účetní hodnoty upsaných akcií v době určené ve stanovách a na účet banky určený ve stanovách
- Akciová společnost vzniká **dnem zápisu do obchodního rejstříku**

26.4 Orgány společnosti

26.4.1 Dualistický systém (vnitřní struktury) a.s.

- **nejvyšší orgán: valná hromada**
 - kolektivní orgán, který tvoří všichni akcionáři
 - svolaná alespoň 1x za účetní období
 - rozhoduje o základních otázkách společnosti - např. změna stanov, změna výše ZK, schvaluje účetní závěrky, rozdělení zisku
 - rozhoduje **usnesením**
 - její působnost je taxativně vymezená zákonem - lze ji pouze rozšířit
 - **je usnášeníschopná**, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá či účetní hodnota přesáhne 30% základního kapitálu - tzv. **kvorum**
 - z jednání valné hromady se vyhotovuje zápis a seznam přítomných
- **statutární orgán: představenstvo**
 - rozhoduje o každodenních otázkách, zastupuje a.s. ve všech záležitostech, obchodní vedení
 - má tzv. **zbytkovou působnost** - veškerá působnost, kterou stanovy či právní předpisy nesvěří do rukou jiného orgánu a.s.
 - má zásadně 3 členy, členové mají jednoleté funkční období
- **kontrolní orgán: dozorčí rada**
 - počet jejích členů musí být dělitelný třemi (dvě třetiny dozorčí rady volí valná hromada, jednu třetinu zaměstnanci společnosti).
 - 3-leté funkční období
 - kontrolní činnost - dohlíží na řádný výkon představenstva a na činnost společnosti jak takové, oprávněna nahlížet do všech dokladů a záznamů

26.4.2 Monoistický systém (vnitřní struktury) a.s.

- **nejvyšší orgán: valná hromada**
- **statutární orgán: správní rada** - od 31. 12. 2020 je statutárním orgánem **statutární ředitel**
- **správní (kontrolní) orgán: správní rada**
 - má ze zákona 3 členy, ale může existovat i jako unipersonální orgán
 - členy volí a odvolává valná hromada, správní rada má svého předsedu
 - do jejího působení patří vše, co zákon svěřuje do působnosti představenstva a dozorčí rady s výjimkou běžného obchodního vedení a zastupování společnosti

26.5 Práva a povinnosti akcionářů

26.5.1 Majetková práva

- právo na **podíl na zisku**
- právo na **likvidačním zůstatku** - akcionáři se dělí o likvidační zůstatek v poměru odpovídajícím splacené jmenovité nebo účetní hodnotě jejich akcií
- právo **účasti na zvyšování základního kapitálu** - právo na upisování nebo koupi akcií
- právo na **odkoupení akcií** za podmínek stanovených zákonem

26.5.2 Nemajetková práva

- právo na rovné zacházení - **společnost zachází za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně**
- právo na **vydání akcie nebo zatímního listu** při splacení emisního kurzu akcie
- **právo podílet se na řízení společnosti** - právo účastnit se valné hromady, právo uplatňovat návrhy a protinávrhy, právo na vysvětlení, hlasovací právo
 - **korespondenční hlasování** - společníci odevzdají své hlasy písemně před konáním valné hromady
 - **rozhodování per rollam** - rozhodování mimo valnou hromadu (ta se nekoná a každý akcionář se vyjádří k rozhodnutí v určité lhůtě)
 - **kumulativní hlasování** - můžou se tak volit členové orgánů společnosti
- **práva kvalifikovaných akcionářů**
 - právo požadovat svolání valné hromady
 - právo podat akcionářskou žalobu

26.5.3 Povinnosti

- vkladová povinnost - povinnost splatit **emisní kurz akcií** - částka, za kterou vydává společnost akcie (jmenovitá hodnota akcie + emisní ážio)
- povinnost **loajality** - chovat se čestně a zachovat vnitřní řád společnosti

26.6 Zrušení a zánik

- všichni společníci se dohodnout o zrušení společnosti - dohoda má formu **veřejné listiny**
- **společník se také může domáhat** zrušení společnosti u soudu z důvodů určených společenskou smlouvou

- zrušení společnosti buď **s likvidací** nebo bez likvidace (**přeměna a.s.**)
- společnost zaniká **výmazem z obchodního rejstříku**

27 Cenné papíry, akcie, kmenový list

pojem, forma, druhy, vydávání

Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nezle bez této listiny uplatnit, ani převést (výjimkou je třeba akcie na jméno)

27.1 Typy cenných papírů

27.1.1 Akcie

Jedná se o cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva a povinnosti akcionáře jako společníka a.s. podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.

27.1.2 Podílové listy

Jedná se o majetkové cenné papíry neboli doklady o vlastnictví nebo spoluvlastnictví majetku v otevřeném nebo uzavřeném podílovém fondu

27.1.3 Dluhopisy

Cenné papíry na řad nebo zaknihované cenné papíry, s nímž je spojeno právo na splácení určité dlužné částky

27.1.4 Šeky

Bankovní formuláře, ze kterých se po vyplnění předepsaných náležitostí stává platební prostředek nebo cenný papír

27.1.5 Další cenné papíry

Např. kupóny, směnky, náložné listy, opční listy...

27.2 Dělení z hlediska podoby

- **Listinný cenný papír** - jedná se o všechny fyzické listiny
- **Zaknihovaný cenný papír** - jedná se o zápis v evidenci. Pro uplatňování práv spojených se ZCP slouží výpisy z evidence ZCP. Evidence se vede na majetkových účtech vlastníka nebo zákazníka
- **Imobilizovaný cenný papír** - jedná se o jakýsi „mezikrok“ mezi CP a ZCP. Je to listinný cenný papír, který byl uložen do hromadné úschovy emitentem a je o něm vedena evidence.

27.3 Dělení z hlediska formy cenného papíru

- **Na doručitele (na majitele)** - vlastníkem je ten, kdo ho předloží, není-li prokázán opak
- **Na řad** - cenný papír, který se v listinné podobě převádí rubopisem, v němž se uvede jednoznačná identifikace nabyvatele

- **Na jméno** - vlastníkem cenného papíru je ten, na kohož jméno byl cenný papír vydán

27.4 Dělení z hlediska druhu

- **kmenové akcie** - nejběžnější, s právem na podíl na zisku a likvidačním zůstatku, na účast a hlasování na valné hromadě
- **prioritní akcie** - akcie, se kterou jsou spojena prioritní práva týkající se podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku. Jsou vydány bez hlasovacích práv

ZOK zakazuje tzv. úrokové akcie

27.5 Kmenový list

- může představovat **podíl společníka s.r.o.**
- **cenný papír na řad** - cenný papír, který se v listinné podobě převádí pouze rubopisem a předáním tradicí
- Umožňuje snazší převo podílu ve společnosti na někoho jiného
- **Kmenový list nelze vydat jako zaknihovaný cenný papír**

28 Orgány obchodních korporací, smlouva o výkonu funkce, péče řádného hospodáře

28.1 Orgány obchodních společností

- **kolektivní orgán** - zahrnuje více členů
- **individuální orgán** - zahrnuje jednoho člena
- kolektivní orgán **rozhoduje většinou hlasů zúčastněných členů** za podmínky přítomnosti nebo jiné účasti (např. videokonference, korespondenční hlasování) **většiny všech členů** daného orgánu (tzv. **kvorum**)
- **zakladatelské právní jednání** však může stanovit vyšší počet potřebný pro přijetí usnesení (tzv. **kvalifikovaná většina**) i pro prezenci či účast při rozhodování
- **volené orgány** jsou orgány, které jsou obsazovány na základě volby, členy volených orgánů volí zásadně nejvyšší orgán obchodní korporace
- členové volných orgánu mohou být **kdykoliv odvoláni**, pokud o tom rozhodne ten, v jehož působnosti je jejich volba (odvolání nemusí být nijak zdůvodněno)
- člen voleného orgánu může ze své funkce **odstoupit**, nesmí tak však učinit v době, která není pro obchodní korporaci vhodná
- v případě kapitálových obchodních společností zákon výslovně **zakazuje komukoliv udělovat pokyny příslušnému orgánu v oblasti obchodního vedení**

28.2 Typy orgánů

28.2.1 Obligatorní orgány

Orgány, jejichž existenci přímo vyžaduje zákon.

28.2.2 Fakultativní orgány

Orgány, které vznikají z vůle společníků, i když zákon jejich zřízení nevyžaduje.

Kontrolní orgán sleduje a kontroluje činnost statutárních orgánů, dohlíží na uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti a kontroluje hospodaření společnosti. Obligatorním orgánem je jen u akciové společnosti a družstva.

28.3 Orgány jednotlivých obchodních korporací

- **nejvyšší orgán** - jmenuje a odvolává statutární/kontrolní orgány, rozhoduje o základním kapitálu, přeměnách obchodní korporace, změny ve společenské smlouvě
- **statutární orgán** - rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou svěřeny jinému orgánu (tzv. zbytková působnost), vykonává obchodní vedení a zastupuje obchodní korporaci
- **výbor pro audit** - povinný orgán pro společnosti, které naplňují definici tzv. subjektu veřejného zájmu podle zákona o auditorech

28.3.1 Veřejná obchodní společnost

- **nejvyšší orgán:** všichni společníci
- **statutární orgán:** každý společník

28.3.2 Komanditní společnost

- **nejvyšší orgán:** všichni společníci
- **statutární orgán:** všichni komplementáři

28.3.3 Společnost s ručením omezeným

- **nejvyšší orgán:** valná hromada
- **statutární orgán:** jednatel, případně jednatele

28.3.4 Akciová společnost

- **dualistická struktura**
 - **nejvyšší orgán:** valná hromada
 - **statutární orgán:** představenstvo (kolektivní orgán)
 - **kontrolní orgán:** dozorčí rada - **povinná**
- **monistická struktura**
 - **nejvyšší orgán:** valná hromada
 - **statutární orgán:** statutární ředitel
 - **správní (kontrolní) orgán:** správní rada

28.3.5 Družstvo

- **nejvyšší orgán:** členská schůze
- **statutární orgán:** představenstvo
- **kontrolní orgán:** kontrolní komise

28.4 Péče řádného hospodáře

- spočívá v jednání při výkonu funkce s **nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí**
- za porušení této péče se výslovně považuje i situace, kdy určitá osoba přijme funkci, byť si musela být vědoma, že na ni znalostmi nebo z jiných důvodů nestačí - **jedná nedbale a je povinna nahradit obchodní korporaci škodu** vzniklou při výkonu této funkce
- ZOK bere v úvahu **pravidlo podnikatelského úsudku** - pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace
- posuzuje-li soud, zda člen voleného orgánu porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, **nese člen důkazní břemeno** tj. on je ten, kdo musí dokázat svou nevinnu

28.5 Smlouva o výkonu funkce

- zvláštní smlouva příkazního typu, smlouva člena orgánu s obchodní korporací
- **výkon funkce člena orgánu obchodní korporace zásadně nemá charakter pracovního poměru**
- schvaluje jí ten orgán, který člena orgánu zvolil
- jsou zde obsaženy podmínky výkonu funkce, dále obsahuje náležitosti jako je odměna za výkon, práva a povinnosti člena

29 Zrušení a přeměny obchodních korporací

29.1 Zrušení obchodní korporace bez likvidace

- **Právní účinky** fúze i rozdělení nastávají **zápisem do obchodního rejstříku** avšak **účetní účinky** nastávají k **rozhodnému dnu**, který nastává dříve.
- ze společníků obchodní korporace, která v procesu fúze nebo rozdělení zanikne, **se stávají společníky nástupnické korporace** (i u odstěpení mají společníci právo na účast na nově vzniklé korporaci)
- při fúzi **přecházení dluhy** zanikající korporace na nástupnickou korporaci. Při rozdělení se dluhy „rozdělí“ mezi nástupnické korporace.
- je připuštěno „**křížení**“ různých forem korporací je **připuštěna pouze vzájemně** mezi osobními (v.o.s a k.s.) a kapitálovými (s.r.o. a a.s.) obchodními společnostmi

29.1.1 Fúze

- **sloučením** - při **sloučení** nejméně jedna ze zúčastněných osob zaniká, práva a povinnosti zanikajících osob jako na nástupnickou právnickou osobu. $A + B = B$
- **splynutím** - při **splynutí** zanikají všechny zúčastněné osoby a na jejich místě vzniká nová právnická osoba jako osoba nástupnická. Na tu pak přechází práva a povinnosti všech zanikajících osob. $A + B = C$

29.1.2 Rozdělení (včetně přeshraničního)

- **Odštěpením** - z korporace Y se vydělí určitá část jejího jmění, která přejde na nástupnickou korporaci Z, která zpravidla existuje již před rozdělením, nebo může vzniknout až v rámci rozdělení. Korporace Y následně nadále pokračuje ve své činnosti.
- **Rozštěpením** - korporace X zanikne a její jmění přejde na korporace Y a Z, které již existují, nebo vzniknou v rámci fúze.
Obchodní korporace se mohou slučovat a dělit pouze v téže právní formě, nebo pouze vzájemně mezi osobními a kapitálovými společnostmi

29.1.3 Převod jmění na společníka

Jedná se o speciální případ **fúze mezi společnostmi a jejím společníkem**.

- společnost zaniká a její jmění přechází na společníka, jakožto jejího nástupníka
- u **osobních společností**, pouze pokud společnost **již jiného společníka nemá**, převod jmění na společníka umožní zachovat provoz závodu nebo se vyhnout administrativně náročnějšímu procesu likvidace.
- **od 1. 1. 2021 je možné převést podíl i v.o.s se souhlasem všech společníků**
- u **kapitálových společností** je možné převést podíl jen na společníka, jehož **podíl představuje nejméně 90% na základním kapitálu a hlasovacích právech**. Ostatním společníkům tento společník musí vyplatit přiměřené vypořádání.
- u **družstev se převod jmění na společníka zakazuje**

29.1.4 Změna právní formy

- **korporace nezaniká**, ale dochází ke změně její právní formy, tedy **vnitřní právní struktury**
- každá korporace může změnit svoji právní formu na jakoukoliv z ostatních forem obchodních korporací
- **změna právní formy nemůže vést ke snížení rozsahu ručení společníků** za dluhy korporace vzniklé před účinností přeměny právní formy

29.1.5 Přeshraniční přemístění sídla

- zahraniční PO přemísťující své sídlo do ČR si **zvolí právní formu české právnické osoby** a musí se **přizpůsobit českému právu**
- české PO přemísťující své sídlo do zahraničí se zase musí přizpůsobit **právu země, do které se stěhují**

29.2 Zrušení obchodních korporací s likvidací

- **společnost se zruší s likvidací** - práva a povinnosti korporace zanikají spolu s ní
 - **dobrovolná likvidace** - po uplynutí doby, na kterou byla OK založena, dosažením účelu, pro který byla OK založena, rozhodnutím společníků či valné hromady
 - **nedobrovolná likvidace** - rozhodnutím soudu (společnost nemá déle než 2 roky statutární orgán schopný se usnášet, společnost vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek, společnost nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik PO zákonem)
- poté dochází k **vypořádání právních vztahů, zpeněžení majetku korporace a rozdělení likvidačního zůstatku společníkům**

29.2.1 Likvidace

- při vstupu do likvidace musí být jmenován **likvidátor**, který jako **zvláštní orgán korporace přebírá působnost statutárního orgánu**, kterou vykonává v rozsahu a takovým způsobem, aby bylo dosaženo cíle likvidace
- likvidátor musí oznámit všem věřitelům obchodní korporace její **vstup do likvidace** a vyzve je, aby přihlásili své pohledávky
- ze **zpeněženého majetku** (likvidační podstaty) se postupně hradí náklady likvidace, pohledávky zaměstnanců, pohledávky ostatních věřitelů
- likvidace předlužené korporace - korporace má majetek, který nestačí k úhradě všech závazků - korporace je v úpadku a likvidátor musí podat **insolvenční návrh**
- likvidace nepředlužené korporace - korporace má majetek, který stačí k úhradě všech
 - likvidace končí **rozdělením likvidačního zůstatku mezi společníky** (tomu předchází vyhotovení konečné zprávy o průběhu likvidace a konečné účetní závěrky)
 - po vyplacení likvidačního zůstatku podá likvidátor **návrh na výmaz obchodní korporace z obchodního rejstříku**, a tím obchodní korporace zaniká

30 Relativní majetková práva obecná charakteristika, pohledávka, dluh

30.1 Relativní majetková práva (závazky)

- působí jenom mezi stranami závazku
- vznik ze smlouvy, z porušení smlouvy či zákona
- relativní charakter závazku spočívá v tom, že vzniká mezi dvěma nebo více určitými subjekty (věřitel a dlužník)

30.2 Dluh

- předmět vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, který zahrnuje oprávnění věřitele a povinnost dlužníka, aby dluh vyrovnal

30.3 Pohledávka

- oprávnění věřitele požadovat od dlužníka vyrovnání dluhu, tedy takzvané plnění
- pohledávka může být peněžitá nebo nepeněžitá
- jedná se o majetkovou hodnotu, kterou lze až na výjimky převést na jiného (postoupení pohledávky) a která, nezanikne-li smrtí věřitele, může být předmětem dědění

30.4 Charakteristické rysy závazků

- individuálně určený počet subjektů
- relativnost závazků - vzájemnost práv a povinností
- majetkový charakter - dluh (plnění) má majetkovou povahu (dá se hospodářsky ocenit)
- dispozitivnost - obsah závazku budou především určovat projevy vůle samotných subjektů, nejen právní normy

30.5 Druhy závazků

- **podle počtu subjektů**
 - jednoduché
 - společné - dílčí, solidární, nedílné...
- **podle původu vzniku**
 - kauzální - nejčastěji důvod ekonomický
 - abstraktní - nevyjadřují důvod vzniku
- **podle předmětu a způsobu plnění**

- závazky s plněním (dluhem) určeným - jednotlivě, podle druhu, alternativně
- závazky vzájemné a jednostranné
- závazky s plněním jednorázovým, opakovaným a nepřetržitým
- závazky ve prospěch třetího (např. pojistná smlouva uzavřená ve prospěch třetí osoby - pojištěného)

- **podle způsobu jejich vzniku**

- závazky z právního jednání
- závazky z protiprávního jednání (z deliktů)
- závazky vznikající na základě jiných právních skutečností

31 Vznik závazků, postup při uzavírání smluv

Obchodní závazky mohou vznikat **ze smluv, z protiprávního jednání, či jiné právní skutečnosti**, která je k tomu podle právního řádu způsobilá

31.1 Smlouva

- smlouva představuje nejčastější důvod vzniku obchodních závazků
- smlouva je svobodný projev vůle o vzniku závazku mezi stranami i o konkrétním obsahu této smlouvy
- smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednali její obsah
- **forma**
 - **písemná** - nutná stanoví-li to zákon. Pokud alespoň jedna strana vyžaduje písemnou formu, použije se písemná forma
 - **ústní** - není-li nutná písemná smlouva (kupní smlouva, smlouva o dílo, ...)
- **prvky smlouvy (závazku = právního vztahu)"**
 - subjekty
 - obsah - práva a povinnosti, obchodní podmínky
 - objekt - dát, vykonat, zdržet se, strpět

31.2 Uzavírání smluv

1. Nabídka (oferta) - návrh smlouvy

- **jedna strana učiní nabídku a druhá jí akceptuje** - smlouva je dvoustranný úkon
- **nabídka musí obsahovat**
 - podstatné náležitosti smlouvy
 - musí z ní plynout vůle navrhovatele být smlouvou vázán v případě jejího přijetí
 - musí být určena jedné nebo více konkrétním osobám
- konkrétní délka lhůty pro přijetí nabídky (**akceptační lhůta**) ze zákona nevyplývá, ale měla by být obsažena v nabídce
- návrh působí od doby, kdy dojde osobě, které je určen (**tzv. teorie dojití**)
- nabídku může strana **zrušit**, pokud zrušovací návrh dojde před nebo současně s nabídkou
- nabídka může být **odvolána**, ale jen pokud odvolání dojde před tím, než ji druhá strana akceptuje (existuje i neodvolatelná nabídka)
- nabídka **zaniká** uplynutím akceptační lhůty, odmítnutím, smrtí/zánikem některé ze smluvních stran

2. Přijetí (akceptace) nabídky a uzavření smlouvy

- **uzavření smlouvy** se stanoví okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti
- **včasné přijetí** - smlouva vzniká
- **opožděné přijetí** - k přijetí smlouvy je potřeba souhlas navrhovatele
- obsahuje-li přijetí nabídky **dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny**, představuje odmítnutí nabídky a považuje se za nabídku novou + odpověď **s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky** je považována za přijetí nabídky

31.3 Zvláštní způsoby uzavírání smluv

- jedná se o **veřejnou soutěž o nejvhodnější nabídku, veřejnou nabídku a smlouvu o smlouvě budoucí**
- NOZ pojímá **dražbu** jako obecný způsob uzavření smlouvy, kdy tato je uzavřena **příklepem** a učiněná nabídka se zruší podáním nabídky vyšší
- veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku a veřejná nabídka mají společné to, že se obracejí na neurčitý okruh osob. rozdílné mají to, kde je iniciátorem uzavření smlouvy, v prvním případě je to její příjemce, ve druhém její navrhovatel

31.3.1 veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

- uzavření maximálně výhodné smlouvy
- vyhlášovatel vyhlásí veřejnou soutěž, čímž učiní výzvu k podání nabídek. Vyhlášovatel pak vybere a přijme nejvhodnější nabídku a tímto přijetím je uzavřena smlouva.
- je zahájena výzvou k podání nabídek, je požadováno, aby byl vymezen předmět, způsob a lhůta, ve které lze návrhy podat

31.3.2 Veřejná nabídka

- právní jednání, které směřuje k více osobám
- navrhovatel se obrací na neurčité osoby s návrhem na uzavření smlouvy (nabídkou)
- smlouva je uzavřena s tím, kdo nabídku přijme jako první

31.3.3 Zadávání veřejných zakázek

- mnoho společných rysů s veřejnou soutěží
- veřejnou zakázkou je zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb, nebo úplatné provedení stavebních prací
- **zadavatelé**
 - **veřejný zadavatel** - především stát (organizační složky státu)

- **dotovaný zadavatel** - PO nebo FO, zadaná zakázka je hrazena z 50% z veřejných zdrojů a ze soukromých zdrojů
- **sektorový zadavatel** - např. plynárenství, teplárenství, elektroenergetika

- **druhy zakázek podle hodnoty**

- podlimitní
- nadlimitní
- zakázky malého rozsahu

- **druhy zakázek podle předmětu**

- veřejné zakázky na dodávky
- zakázky na stavební práce
- zakázky na služby

- **postup řízení**

1. zahájení
2. nabídka - návrh smlouvy
3. vyhodnocení
4. uzavření písemné smlouvy

- dohled nad zadáváním veřejných zakázek - úřad pro ochranu hospodářské soutěže, může dojít ke zrušení zadání zakázky.

31.3.4 smlouva o smlouvě budoucí

- není to typ smlouvy, ale způsob uzavření smlouvy
- povinnost **zavázané strany** uzavřít smlouvu bez zbytečného odkladu poté, co k tomu byla vyzvána **stranou oprávněnou**
- vyzvání ve lhůtě 1 rok, jinak účinky zanikají

32 Změny závazků

- závazky se **mohou v průběhu svého trvání změnit**, aniž by došlo k jejich zániku (změna majetku, obsahu, práva a povinností stran)
- vyloučena je pouze tam, kde jsou druh nebo pohledávka vázány na určitou osobu, nebo tam, kde by změna závazku znamenala jeho zánik, nebo nahrazení závazkem novým

32.1 Změny v subjektech

32.1.1 Postoupení pohledávky nebo souboru pohledávek

- změny v osobě věřitele
- dohoda mezi věřitelem (postupitelem) a třetí osobou (postupníkem), na jejímž základě přechází na třetí osobu spolu s postoupenou pohledávkou i její příslušenství a všechna práva s ní spojená, souhlasu dlužníka není třeba, ale musí být informován

32.1.2 Převzetí dluhu

- změna na straně dlužníka
- nastane na základě dohody dlužníka s třetí osobou, která přijímá jeho dluh a nastupuje v závazku na jeho místo (písemně i ústně)
- je nutný souhlas věřitele
- obsah závazku se nemění

32.1.3 Přistoupení k dluhu

- dohoda věřitele s třetí osobou, na jejímž základě se třetí osoba zavazuje, že se stane dlužníkem vedle dlužníka původního (písemně i ústně)
- oba dlužníci jsou pak zavázáni solidárně
- přistoupení lze realizovat i bez souhlasu původního dlužníka

32.1.4 Převzetí majetku

- převezme-li někdo od zcizitele veškerý majetek nebo jeho poměrnou část, stává se nabyvatel do výše hodnoty nabytého majetku solidárním dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí

32.1.5 Postoupení smlouvy

- změna v subjektech závazku, kdy jedna ze smluvních stran převede svá práva a povinnosti ze smlouvy na třetí osobu
- postoupená strana (ta strana, která zůstává v závazku) musí s postoupením souhlasit
- postoupení je vůči ní účinné od udělení souhlasu

32.2 Změna v obsahu

- ke změně v obsahu závazku může dojít **na základě ujednání stran**
- návrh na změnu musí být přijat **včas a řádně**
- ke změně obsahu závazku může dojít **novací** nebo **narovnáním** (ústně nebo písemně)
- **novace** - dohodou stran lze původní závazek zrušit a nahradit jej novým, a nebo může původní závazek existovat současně s novým
- **narovnání** - narovnáním lze odstranit spory nebo pochybnosti. Dohodou o narovnání se dosavadní závazek ruší a nahradí se novým

33 Zajištění dluhu věcně právními zajišťovacími prostředky

Podstata zajištění spočívá v **možnosti věřitele uspokojit svoji pohledávku jiným způsobem v případě, že dlužník svůj dluh nesplní**. O zajišťovací funkci může být řeč jen tehdy, **pokud je prostředek způsobilý plnění dluhu nahradit, tj. věřiteli dává jistotu, že nějaké plnění skutečně obdrží**. Mezi věcně právní zajišťovací prostředky patří **zástavní, podzástavní a zadržovací právo**. Věcně-právní zajišťovací prostředky se **váží na určitou věc**.

33.1 Význam institutů

- zlepšují postavení (budoucího) věřitele
- působí preventivně - odrazují dlužníka od případného porušení povinnosti
- v případě porušení povinnosti dlužníkem - uspokojení věřitele z náhradního zdroje (uhrazovací funkce)
- utvrzují - zvyšují či mění kvalitu pohledávky

33.2 Princip akcesority

Vznik a trvání zajišťovacích a utvrzovacích institutů je spjato s existencí a platností daného závazku. Určuje, že co se stane se závazkem, stane se i se zajištěním. Když je závazek splněn a zanikne, tím zaniká i zajištění. pokud zanikne z jiného důvodu, než že byl splněn, zaniká i zajištění.

33.3 Princip subsidiarity

Jejich použití přichází v úvahu podpůrně až tehdy, nedošlo-li k řádnému uspokojení věřitele z hlavního závazku

33.4 Zástavní právo

- **zakládá věřiteli oprávnění v případě, kdy dlužník nesplní dluh řádně a včas, uspokojit se z výtěžku peněžní zástavy**
- **předmět zástavy** - každá věc, s níž lze obchodovat, věci hmotné i nehmotné (cenné papíry, obchodní podíl, pohledávka, ...). Věřitel musí o věc pečovat a užívat ji jen se svolením dlužníka
- **předmět zajištění** - dluh peněžitý i nepeněžitý
- **vznik zástavního práva** - na základě písemné zástavní smlouvy, na základě rozhodnutí soudu nebo orgánu veřejné moci, ze zákona
- **zánik ústavního práva** - zánikem zajištěného dluhu - splněním dluhu dlužníkem nebo uspokojením věřitele zpeněžením zástavy

33.5 Podzástavní právo

- ke vzniku dojde tehdy, když je zastavena pohledávka, která je již zajištěna zástavním právem - **věřitel pozastaví svou pohledávku**
- sekundární, podzástavní věřitel pak může dosáhnout zpeněžení primární zástavy místo primárního zástavního věřitele

33.6 Zadržovací právo

- podstatou je oprávnění držitele zadržet cizí **movitou** věc, kterou má oprávněně u sebe, a to k zajištění své pohledávky vůči osobě, které by jinak byl tuto věc vydat
- může být realizováno např. v případě opravy věci, kterou ale objednatel nebude chtít zaplatit
- věřitel musí o věc pečovat a užívat ji jen se svolením dlužníka

34 Zajištění dluhu obligačními zajišťovacími prostředky

Podstata zjištění spočívá v **možnosti věřitele uspokojit svoji pohledávku jiným způsobem, v případě že dlužník svůj dluh nesplní**. O zajišťovací funkci může být řeč jen tehdy, **pokud je prostředek způsobilý splnění dluhu nahradit**. Mezi obligační zajišťovací prostředky patří **ručení, finanční záruka, zajišťovací převod práva a dohoda o srážkách ze mzdy jiných příjmů**

34.1 Ručení

- ručení vzniká **prohlášením třetí osoby vůči věřiteli**, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní svůj dluh
- musí být učiněno v písemné formě a musí z něj být zřejmé, kdo ručení poskytuje, kdo je dlužníkem, za kterého je ručení poskytnuto a samotný dluh, na který se ručení vztahuje

34.2 Finanční záruka

- **prohlášení výstavce v písemné záruční listině**, že uspokojí věřitele do výše určité částky v případě, že dlužník nesplní svůj závazek vůči věřiteli, a nebo splní-li se jiné, v záruční listině určené, podmínky
- záruční listina musí obsahovat identifikaci vystavovatele, věřitele oprávněného na záruku, údaj o zajišťovaném dluhu, maximální výši plnění a podmínky, za nichž dojde k výplatě a doba platnosti záruky
- může být peněžitá i nepeněžitá pohledávka
- je-li výstavcem banka, jedná se o bankovní záruku

34.3 Zajišťovací převod práva

- písemná smlouva o převodu práva (např. vlastnického) z dlužníka na věřitele
- časově omezený převod

34.4 Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

- písemná dohoda mezi dlužníkem a věřitelem, že pohledávka bude uspokojena srážkami ze mzdy (či jiných příjmů) dlužníka, a to maximálně ve výši nepřesahující jejich polovinu

34.5 Utvrzení dluhu

- **utvrzení dluhu** představuje preventivní prostředky zajištění dluhu a současně prostředky, které věřiteli ulehčují vymáhání dluhu - NOZ k nim řadí **smluvní pokutu a uznání dluhu**

34.5.1 Smluvní pokuta

- strany se dohodnou o právu na její zaplacení v případě porušení smluvní povinnosti
- může spočívat i v jiném, než peněžitém plnění, lze sjednat i v jiné než písemné formě
- má charakter **majetkové sankce** - může požadovat pokutu, i kdyby mu porušením povinnosti nevznikla škoda a **paušalizované náhrady škody** - věřitel není oprávněn požadovat kromě smluvní pokuty také náhradu škody
- zákon neupravuje výši pokud, nepřiměřeně vysokou **pokutu může snížit soud**

34.5.2 Uznání dluhu

- dojde-li k uznání dluhu dlužníkem, běží od uznání nová **promlčecí doba** - 10 let
- „uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v **písemné formě**, má se za to, že dluh v rozsahu uznání a v době uznání trvá“

35 Zánik závazků splněním, zánik nesplněného závazku na základě právního jednání

- závazky mohou zaniknout splněním nebo jinými způsoby (není-li závazek splněn)
- podle toho, na základě jakých skutečností dochází k zániku, lze rozlišit zánik závazku na základě:
 - **jednostranného právního jednání** - např. splnění, odstoupením od smlouvy, zaplacení odstupného
 - **dvoustranného právního jednání** - např. dohoda, započtení pohledávek dvoustranným právním jednáním
 - **právní událostí** - např. uplynutím doby, smrtí dlužníka nebo věřitele
 - **právní skutečnosti** - např. prodlení u fixní smlouvy, neuplatnění práva
 - **jiné skutečnosti**
- splnění představuje nejčastější způsob zániku závazků
- aby mohl závazek takto zaniknout, musí být **splněn řádně a včas**

35.1 Řádně

- **místo plnění** - nemusí být zapsáno ve smlouvě, Když smlouva uzavřená mezi stranami neobsahuje určení místa plnění: pro nepeněžitý závazek v místě sídla dlužníka, pro peněžitý probíhá plnění v místě sídla věřitele nebo také **připsáním peněžní částky na účet věřitele**
- **vadné plnění** - není-li závazek splněn řádně, pak nedojde k zániku závazku, ale ke změně závazku (úroky)

35.2 Včas

- **doba plnění** - není nutné ji zahrnout do smlouvy, pokud není sjednána, platí, že doba plnění nastává vyzváním věřitele. Ve smlouvě může být sjednáno, že dobu plnění je oprávněn určit dlužník.
 - **doba plnění může být stanovena ve prospěch:**
 - * **dlužníka** - dlužník může plnit dříve, než je určen termín plnění a věřitel takové plnění nemůže odmítnout jako předčasné. Zároveň věřitel před termínem nemůže plnění požadovat (smlouva o dílo)
 - * **věřitele** - opravňuje věřitele žádat dlužníka o splnění před daným termínem a dlužník takovou výzvou věřitele musí plnit závazek, bez výzvy dlužník plnit svůj závazek nesmí
 - * **obou** - závazek musí být splněn až ve stanovené době plnění, před touto dobou nemůže ani věřitel plnění požadovat ani dlužník plnit (kupní smlouva)

- **pozdní plnění** - dlužník se dostává do prodlení, **pokud svůj dluh neplní řádně a včas**
 - věřitel může trvat na splnění
 - může odstoupit od smlouvy
 - může požadovat úrok z prodlení a náhradu škody
- pokud dlužník vše splní, může požadovat **důkaz o převzetí** (jména, předmět, místo, čas)

35.3 Částečné plnění

- je možné, **neodporuje-li to povaze závazku** (smontovaný obráběcí stroj nelze dodat po částech, ale 10 strojů lze dodat po kusech)
- je-li závazek splněn jen z části, zůstává co do zbytku nesplněn s důsledky, které se váží k prodlení s plněním

35.4 Zánik nesplněného závazku na základě právního jednání

- k zániku závazku může dojít i tehdy, nedojde-li k jeho splnění (právní úkon - projev vůle)

35.4.1 Odstoupení od smlouvy

- častým důvodem je porušení smluvních povinností dlužníkem či věřitelem
 - **ze smlouvy** - podmínky, za kterých lze odstoupit od smlouvy, jsou stanovené ve smlouvě
 - **ze zákona** - odstoupit od uzavřené smlouvy lze ze zákona z důvodu prodlení dlužníka nebo věřitele a z důvodu dodání vadného plnění s neodstranitelnou chybou
- **prodlení dlužníka nebo věřitele**
 - **podstatné porušení smlouvy** - od smlouvy lze odstoupit hned, aniž by bylo třeba poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění, podmínkou je, že odstoupení je oznámeno 2. straně
 - **nepodstatné porušení smlouvy** - lze odstoupit za podmínky poskytnutí přiměřené lhůty k plnění
 - * uplynutím dodatečné lhůty pro plnění neznamená samo o sobě zánik závazku a je třeba učinit ještě další krok, doručit oznámení o odstoupení 2. straně
 - * jestliže však v poskytnuté přiměřené lhůtě je závazek splněn, účinky odstoupení nenastávají
- účinky odstoupení od smlouvy
 - zánik všech práv a povinností vyplývajících ze smlouvy

- zůstává nárok na náhradu škody, pokud vznikla škoda porušením smlouvy
- lze uplatnit nárok na smluvní pokutu, byla-li sjednána
- poskytnuté plnění je třeba vrátit, platí pro obě strany bez ohledu na to, která ze stran od smlouvy odstupuje - u peněžitého závazku se plnění vrací spolu s úroky

35.4.2 Odstupné

- musí být sjednáno, zaplacení určité konkrétní částky za účelem zrušení smlouvy

35.4.3 Započtení pohledávek

- dochází k němu tehdy, mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu a jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení.
- započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se kryjí
- započtení pohledávky musí být přípustné, musí se jednat o pohledávku započitatelnou (tj. lze ji uplatnit u soudu), plnění ze vzájemných pohledávek musí být stejného druhu (např. peněžité pohledávky)

35.4.4 Výpověď

- jednostranný právní úkon osoby, který vyjadřuje její vůli nastolit zánik závazku
- závazek lze vypovědět, ujednají-li si to strany anebo stanoví-li to zákon
- poté závazek zaniká uplynutím výpovědní lhůty (3 měsíce), pokud nějaká je
- vypovědět lze smlouvu na dobu neurčitou, smlouvu na dobu neurčitou lze vypovědět, pokud se změní okolnosti, za nichž byla smlouva podepsaná

35.4.5 Dohoda

- v případech, kdy žádná ze stran nemá zájem na splnění závazků ze smlouvy
- **zvláštní typy dohody**
 - **novace** - dohoda mezi věřitelem a dlužníkem o tom, že dosavadní závazek bude nahrazen závazkem novým
 - **narovnání** - úprava jednoho nebo všech práv, která jsou mezi účastníky smlouvy sporná či pochybná. dosavadní závazek nahrazen závazkem novým, který plyne z narovnání.

35.4.6 Prominutí dluhu

- zaniká závazek jen jedné strany
- věřitel promine dluh nebo jeho část dlužníkovi

35.5 Zánik nesplněného závazku na základě právní události

35.5.1 Uplynutí doby

- jedná se o tzv. fixní závazky, kdy je ve smlouvě ujednaná přesná doba plnění
- závazek zaniká prodlením dlužníka - uplynutím doby
- uplynutím doby zanikají veškerá práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy - např. u nájemní smlouvy
- **prekluze** - zánik závazku neuplatněním práva (věřitel zůstal nečinným, ačkoliv měl právo uplatnit)

35.5.2 Smrt dlužníka nebo věřitele

- **smrt dlužníka (FO)** - závazky nezanikají, ale přecházejí na dědice do výše hodnoty nabytého dědictví, zanikají jen ty závazky, které mely být plněny osobně dlužníkem (podle smlouvy, či z povahy věci)
- **smrt věřitele (FO)** - nezanikají pohledávky a v plném rozsahu přechází na dědice, zanikají práva, která byla vázána jen na jeho osobu.

35.5.3 Zánikem právnické osoby

- **zánik s likvidací** - zanikají všechna práva i závazky
- **zánik bez likvidace** - všechna práva a závazky přecházejí na právního zástupce

35.5.4 Následná nemožnost plnění

- povinnost dlužníka plnit zanikne, stane-li se plnění, které původně při uzavírání smlouvy byl možným, následně plněním nemožným
- Pokud by bylo plnění nemožným v době uzavření smlouvy - jedná se o neplatnou smlouvu
- **objektivní** - závazek zaniká - plnit nemůže dlužník, ani nikdo místo něj (nezávislá na osobě a vůli dlužníka)
- **subjektivní** - závazek nezaniká, za dlužníka může plnění poskytnout jiná osoba
- povinnost včasné notifikace věřitele. **důkazní břemeno nese dlužník**
- strana, u níž nemožnost plnění nenastala, může nárokovat náhradu vzniklé škody, smluvní pokutu a je třeba vrátit již poskytnuté plnění včetně úroků, stejně jako u odstoupení

35.5.5 Splynutí

- právo a povinnost zaniknou, jestliže dluh a pohledávka splyne jedné osobě
 - při dědění - věřitel zdědí pohledávku vůči své osobě - bude sám sobě dlužníkem
 - při sloučení nebo splynutí právnických osob
 - při prodeji závodu

36 Závazky z deliktů (odpovědnost za škodu), bezdůvodné obohacení

Mentální breakdown právě teď, možná někdy dopíšu, možná ne...